

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему

Застосування дидактичних тестів для контролю
навчальних досягнень здобувачів економічної освіти
(на прикладі Липковатівського аграрного фахового коледжу)
(тема кваліфікаційної роботи)

Виконав: студент 2 курсу, групи ЗМП-ОПН 24мг
спеціальності: 011 Освітні науки

(код і найменування спеціальності)

В.А.Б. / Вікторія НАБОКА
(підпис) (ім'я та прізвище)
Керівник Лариса / Лариса БАКУМЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)
Рецензент Ганна / Ганна МОСІЄНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

В.о.завідувач кафедри Наталія / Наталія БРЮХАНОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)
Нормоконтроль Наталія / Наталія БОЖКО
(підпис) (ім'я та прізвище)
Секретар ЕК Наталія / Наталія МУРИНОВИЧ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 2025 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Освітньо-професійна програма «Освітні, педагогічні науки»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
Наталія БРЮХАНОВА
(підпис, ініціали, прізвище)

“29” вересня 2025 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
другого (магістерського) рівня вищої освіти

студенту Набоці Вікторії Володимирівні

1. Тема: «Застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень здобувачів економічної освіти (на прикладі Липковатівського аграрного фахового коледжу)»

затверджена наказом по академії № 4801-5/3665 від «06» жовтня 2025 р.

2. Термін здачі закінченої роботи «27» листопада 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи/проекту: мета дослідження: теоретично обґрунтувати й розробити методику застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств»; об'єкт дослідження – процес підготовки студентів спеціальності «Менеджмент» в ЛАФК; предмет дослідження – методика застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств»; завдання дослідження – визначити роль та особливості контролю навчальних досягнень студентів у закладах професійної освіти; здійснити аналіз поняття дидактичних тестів, їх класифікації та вимог до застосування; проаналізувати підготовку студентів ЛАФК з фінансів підприємств; обґрунтувати й розробити методику застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств»; здійснити перевірку ефективності розробленої методики.

4. Зміст роботи/проекту (перелік питань, що їх належить розробити): роль та особливості контролю навчальних досягнень студентів у закладах професійної освіти; результати аналізу поняття дидактичних тестів, їх класифікації та вимог до застосування; результати аналізу підготовки

студентів ЛАФК з фінансів підприємств; методика застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств».

5. Перелік графічного матеріалу (презентаційний матеріал): презентація доповіді за результатами дослідження з використанням комп'ютерної презентаційної програми Power point

6. Дата видачі завдання «29» вересня 2025 р.

Керівник

 Лариса БАКУМЕНКО
(підпис) (ім'я, прізвище)

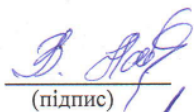
Завдання прийняв до виконання

 Вікторія НАБОКА
(підпис) (ім'я, прізвище)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН-ГРАФІК виконання кваліфікаційної роботи

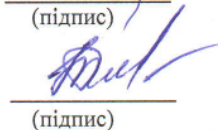
№ з/п	Назва етапів роботи та питань, які мають бути розроблені відповідно до завдання	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1	Визначити роль та особливості контролю навчальних досягнень студентів у вищій школі.	10.10.2025	
2	Здійснити аналіз поняття дидактичних тестів, їх класифікації та вимоги до застосування.	20.10.2025	
3	Проаналізувати підготовку студентів ЛАК з фінансів підприємств.	30.10.2025	
4	Обґрунтувати й розробити методику застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств».	15.11.2025	
5	Здійснити перевірку ефективності розробленої методики.	25.11.2025	

Студент

 (підпис)

Вікторія НАБОКА
(ім'я, прізвище)

Нормоконтроль

 (підпис)

Наталія БОЖКО
(ім'я, прізвище)

РЕФЕРАТ

Тема магістерської роботи: «Застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень здобувачів економічної освіти (на прикладі Липковатівського аграрного фахового коледжу).

Робота складається зі вступу, двох розділів, списку використаних джерел, проміжних та загальних висновків.

Робота присвячена проблемі вдосконалення технології контролю навчальних досягнень майбутніх менеджерів у процесі навчання дисципліни «Фінанси підприємств».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й розробити методику застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств».

Об'єкт дослідження – процес підготовки студентів спеціальності «Менеджмент» в ЛАФК.

Предмет дослідження – методика застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств».

В роботі визначено роль та особливості контролю навчальних досягнень студентів у закладах професійної освіти; здійснено аналіз поняття дидактичних тестів, їх класифікації та вимог до застосування; проаналізовано підготовку студентів ЛАФК з фінансів підприємств; обґрунтовано й розроблено методику застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств»; здійснено перевірку ефективності розробленої методики.

Ключові слова: студенти ЛАФК, навчальна дисципліна «Фінанси підприємств», контроль навчальних досягнень студентів, дидактичні тести.

THE ABSTRACT

Theme of master's work: "The use of didactic tests to control the knowledge of students of the specialty "Management" in the discipline "Enterprise Finance" (for example, Lipkovatovsky Agricultural Vocational College).

The work consists of an introduction, two chapters, a list of references, intermediate and general conclusions.

The work is devoted to the problem of improving the technology of knowledge control of future managers in the process of training the discipline "Enterprise Finance".

The purpose of the study is to theoretically substantiate and develop a methodology for the use of didactic tests to control students' knowledge in the discipline "Enterprise Finance".

Object of study - the process of preparing students of the specialty "Management" in LAVC.

The subject of the study is the methodology of the use of didactic tests to control students' knowledge in the discipline "Enterprise Finance".

In the work, the role and features of the control of students' knowledge in education are determined; the analysis of the concept of didactic tests, their classification and requirements for use; analyzed the preparation of LAVC students in enterprise finance; substantiated and developed a methodology for the use of didactic tests to control students' knowledge in the discipline "Enterprise Finance"; The effectiveness of the developed methodology was verified.

Key words: LAVC students, discipline "Enterprise Finance", student knowledge control, didactic tests.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	стор. 7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ТЕСТІВ ДЛЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ» З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ».....	10
1.1. Роль та особливості контролю навчальних досягнень студентів у закладах професійної освіти.....	10
1.2. Поняття, класифікація та вимоги до застосування дидактичних тестів.....	25
1.3. Чинна підготовка майбутніх менеджерів в ЛАФК з фінансів підприємств.....	39
Висновки до першого розділу.....	56
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ТЕСТІВ ДЛЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ» З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ».....	59
2.1. Теоретичні передумови застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств».....	59
2.2. Розробка і реалізація дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств».....	64
2.3. Експериментальна перевірка розробленої методики застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств»...	70
Висновки до другого розділу.....	82
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТОК.....	95

ВСТУП

Сучасний етап реформування професійної освіти в Україні висуває нові вимоги до підготовки фахівців середньої ланки управління, особливо у сфері менеджменту. Глибокі перетворення у системі вищої школи зумовлюють необхідність модернізації всіх її складових – від структури освітніх програм до форм і методів оцінювання результатів навчання. Особливого значення при цьому набуває питання контролю знань і практичних умінь студентів, який поступово перестає бути лише елементом перевірки, а розглядається як один із ключових механізмів забезпечення якості професійної підготовки.

У сучасних умовах ефективність підготовки спеціалістів залежить не лише від змісту навчальних програм, а й від того, наскільки досконалими є способи контролю навчальних досягнень студентів. Саме вдосконалення методів і технологій оцінювання виступає важливим чинником підвищення якості освіти, адже дозволяє забезпечити об'єктивність, прозорість і зворотний зв'язок між викладачем і студентом.

Одним із пріоритетних напрямів удосконалення освітнього процесу виступає запровадження інноваційних форм контролю, серед яких значне місце займають дидактичні тести. Застосування тестових технологій у системі професійної освіти сприяє підвищенню достовірності оцінювання, дає змогу кількісно визначати рівень сформованості знань, умінь та навичок майбутніх менеджерів. Тестування не лише фіксує кінцевий результат, але й виступає дієвим інструментом діагностики навчального процесу, забезпечуючи викладачеві інформацію про ефективність використаних педагогічних методів.

Контроль у професійній підготовці майбутніх менеджерів повинен розглядатися як інформаційно-зворотний процес, який дозволяє не лише оцінити рівень навчальних досягнень студентів, а й своєчасно скоригувати методику викладання, зміст дисципліни та індивідуальні траєкторії навчання.

Використання дидактичних тестів у цьому контексті дає можливість об'єктивно визначити готовність студента до професійної діяльності, рівень його інтелектуального розвитку, психологічну готовність до прийняття управлінських рішень та інші особистісні якості, важливі для фахівця менеджерського профілю.

Ефективність тестового контролю безпосередньо залежить від професійної компетентності викладача, його вміння розробляти педагогічно виважені завдання різного типу, адаптовані до специфіки навчальної дисципліни. Саме тому питання науково обґрунтованої організації контролю знань стає одним із ключових напрямів оновлення освітньої практики в умовах запровадження новітніх педагогічних технологій та цифрових освітніх платформ.

Актуальність проблеми впровадження дидактичних тестів у практику контролю навчальних досягнень студентів Аграрного коледжу зумовлена низкою суперечностей, які потребують наукового осмислення. Серед них:

- з одного боку, підвищення вимог до ефективності освітнього процесу, а з іншого – недостатня розробленість системи контролю, що не забезпечує повної об'єктивності оцінювання результатів навчання;
- розрив між самостійною діяльністю студента і викладацьким контролем та потреба в їх узгодженні через сучасні методики зворотного зв'язку;
- зростання вимог до професійної майстерності викладача у сфері педагогічної діагностики при відсутності достатньої кількості методичних і науково-практичних рекомендацій щодо цього.

Усе зазначене обґрунтовує необхідність теоретичного і практичного дослідження методики використання дидактичних тестів у процесі контролю знань студентів аграрних спеціальностей. Саме ця проблема зумовила вибір теми дослідження: «Застосування дидактичних тестів для контролю

навчальних досягнень здобувачів економічної освіти (на прикладі Липковатівського аграрного фахового коледжу)».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й розробити методику застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств».

Об’єкт дослідження – процес підготовки студентів спеціальності «Менеджмент» в ЛАФК.

Предмет дослідження – методика застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств».

Завдання дослідження:

1. Визначити роль та особливості контролю навчальних досягнень студентів у закладах професійної освіти.
2. Здійснити аналіз поняття дидактичних тестів, їх класифікації та вимоги до застосування.
3. Проаналізувати підготовку студентів ЛАФК з фінансів підприємств.
4. Обґрунтувати й розробити методику застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств».
5. Здійснити перевірку ефективності розробленої методики.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ТЕСТІВ
ДЛЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ»
З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

1.1. Роль та особливості контролю навчальних досягнень студентів у вищій школі

Рівень професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти є основним критерієм, за яким оцінюється якість наданої освіти та результативність освітнього процесу в цілому. Саме відповідність рівня знань, умінь і навичок студентів вимогам освітніх стандартів визначає якість навчання, що виступає своєрідним показником ефективності педагогічної діяльності викладача, організації навчального середовища і діяльності студентів.

Якість освіти сьогодні є центральним об'єктом уваги не лише керівників закладів освіти та викладачів, а й державних управлінських і контролюючих структур, студентів та роботодавців, які очікують отримати компетентних, конкурентоспроможних спеціалістів.

Під якістю освітнього процесу розуміють не лише рівень засвоєння знань студентами, а й систему взаємопов'язаних характеристик освітньої діяльності викладача і студента, навчальних методів, технологій і форм контролю, що забезпечують досягнення поставлених освітніх цілей. Це сукупність стабільних параметрів освітньої системи, які виражаються через кількісні та якісні показники й підтримуються протягом усього періоду навчання на рівні, що не нижчий за норми, встановлені державними стандартами, освітніми програмами та вимогами акредитації.

Критерій якості відображає специфіку досягнутих результатів та показує, наскільки вони відповідають теоретично або експериментально визначеним нормативним орієнтирам педагогічної науки. Таким чином, якість навчання є не лише фактичним результатом освітньої діяльності, але й системним показником, що характеризує ефективність функціонування освітнього середовища.

У сучасній педагогічній літературі питання якості знань розроблено недостатньо повно. У багатьох наукових працях поняття “якість знань” трактується як загальна, інтегральна характеристика результатів навчання. У дидактичних дослідженнях воно розглядається через глибину, усвідомленість і системність засвоєння навчального матеріалу, а також через здатність застосовувати отримані знання у практичних умовах.

В методиці викладання це поняття найчастіше пов’язується з особливостями засвоєння студентами змісту конкретної дисципліни. Визначення цих особливостей є результатом якісного аналізу знань, який дає змогу виявити рівень сформованості компетентностей, ступінь розуміння матеріалу, уміння переносити знання у нові ситуації.

Разом із тим, така багатозначність терміну свідчить про емпіричний характер підходів до його визначення: кожне тлумачення відображає окремий аспект складного педагогічного феномену.

Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності є ключовим елементом управління освітнім процесом. Проте важливим є питання: хто саме оцінює результати, за якими критеріями і якими методами. Традиційна чотирибальна система оцінювання має суб’єктивний характер і залежить від особистісних особливостей викладача, його педагогічних уподобань, психологічних установок і досвіду.

Одні викладачі вважають основним критерієм оцінки обсяг засвоєного матеріалу, інші – уміння студента застосовувати знання на практиці, а треті – здатність до аналізу, синтезу, узагальнення та творчого перенесення знань.

Через це результати оцінювання часто різняться, а система контролю втрачає об'єктивність.

Сучасна парадигма освіти зміщує акценти з пасивного засвоєння знань на розвиток особистості студента як суб'єкта пізнання. Оцінювання тепер має не лише визначати рівень компетентності, але й сприяти розвитку творчих здібностей, духовного потенціалу та професійного мислення.

Навчання виступає процесом двосторонньої взаємодії, де важливу роль відіграє зворотний зв'язок. Завдяки йому студент отримує інформацію про власні досягнення та може коригувати свою діяльність, а викладач – проаналізувати результативність методики та внести зміни у навчальний процес.

У педагогіці зворотний зв'язок – це інформаційний процес, що дає змогу визначити, наскільки фактичні результати навчальної діяльності відповідають запланованим цілям. У викладацькій практиці це засіб діагностики, який дозволяє відстежувати динаміку засвоєння знань, рівень професійних навичок і спрямовувати подальший розвиток студента.

Залежно від адресата інформації розрізняють зовнішній (коли дані отримує викладач) та внутрішній (коли інформацію про результати засвоєння отримує сам студент) зворотний зв'язок. Ефективність обох форм безпосередньо впливає на якість навчання, оскільки створює умови для самокорекції, самооцінки і підвищення мотивації.

Сучасна педагогічна наука приділяє особливу увагу педагогічним вимірюванням – галузі, що розробляє методи кількісного та якісного оцінювання навчальних досягнень. Такі вимірювання дозволяють науково обґрунтовано визначати рівень компетентності та здійснювати моніторинг якості освіти.

У світі діють провідні наукові центри, що спеціалізуються на педагогічних вимірюваннях: ETS (США), NFER (Велика Британія), CITO (Нідерланди). Їх досвід активно впроваджується у міжнародні порівняльні

дослідження (PISA, TIMSS тощо), які дають змогу оцінити стан освітніх систем різних країн і виробити спільні стандарти якості.

У педагогічній практиці виокремлюють три основні підходи:

1. Критеріально-орієнтований – визначає ступінь досягнення студентом установлених освітніх стандартів. Він дозволяє об'єктивно оцінити, наскільки засвоєно навчальний матеріал і сформовано необхідні компетентності.

2. Нормативно-орієнтований – базується на порівнянні результатів окремих студентів з середніми показниками групи або статистичними нормами.

3. Індивідуально-орієнтований – враховує динаміку особистісного розвитку, темпи засвоєння знань і прогрес щодо власних стартових можливостей студента.

Діагностика – ширше поняття, ніж контроль чи перевірка. Вона охоплює аналіз умов, процесів і результатів навчання з метою виявлення причин, які сприяють або перешкоджають досягненню запланованих результатів.

Відповідно до визначення К. Інгекампа, педагогічна діагностика вивчає освітній процес у динаміці, оцінює його ефективність та соціальну значущість. Вона не лише фіксує результати, а й передбачає аналіз тенденцій, прогнозування подальшого розвитку та коригування навчального процесу.

Діагностика ґрунтується на системному контролі знань, умінь і навичок, що проводиться з використанням об'єктивних методів – тестування, рейтингового оцінювання, статистичного аналізу результатів.

Контроль у педагогічній системі виконує кілька функцій: інформаційну, мотиваційну, коригуючу та виховну. Він забезпечує постійний зворотний зв'язок, даючи можливість оцінити стан знань студентів, виявити прогалини, визначити рівень професійної готовності.

Як зазначають науковці (Ч. Купісевич, В. Оконь, Ю. Бабанський, Н. Тализіна), контроль не зводиться лише до перевірки – це цілісна система спостереження, аналізу, оцінки та регулювання навчального процесу.

Ефективність контролю залежить від об'єктивності, системності, наукового підґрунтя та педагогічної культури викладача.

Особливе місце у структурі контролю займає самоконтроль студентів, що виступає важливим засобом саморегуляції навчальної діяльності. Завдяки йому студент самостійно визначає рівень засвоєння матеріалу, оцінює правильність виконання завдань, коригує власну стратегію навчання.

Самоконтроль сприяє розвитку критичного мислення, підвищенню самостійності, формуванню навичок самооцінки та відповідальності за результати навчання.

Самоконтроль у навчальному процесі виступає важливим механізмом усвідомленого засвоєння знань, умінь та навичок. Його застосування є невід'ємною складовою як під час виконання самостійних аудиторних завдань, так і під час позааудиторної діяльності студентів. Основне його призначення полягає у виявленні власних недоліків, визначенні прогалин у засвоєному матеріалі, аналізі особистих труднощів у навчанні та пошуку шляхів їх подолання. Таким чином, самоконтроль є засобом формування внутрішньої відповідальності студента за результати власної пізнавальної діяльності.

Відомо, що достовірна та своєчасна інформація про рівень підготовки студентів має велике значення як для самого здобувача освіти, так і для викладача. Вона дає змогу об'єктивно оцінити ефективність засвоєння навчального матеріалу, скоригувати напрям навчальних зусиль, а також внести зміни до методики та організації навчального процесу. Такий двосторонній характер контролю створює особливі вимоги до точності, регулярності й аналітичності отриманої інформації. Для студента контроль виступає передусім показником власного рейтингу, рівня інтелектуального

зростання й професійної готовності. Для викладача ж більш значущою є систематизована оцінка рівня знань студентів, звільнена від випадкових зовнішніх впливів, яка дозволяє робити обґрунтовані висновки щодо ефективності методики викладання та планування подальшої роботи.

Попри відмінність інтересів суб'єктів навчання, ця подвійність не створює протиріч. Її основу становлять різноманітні види, форми і методи контролю, які лише відрізняються між собою ступенем оперативності, способами збору та інтерпретації результатів. Контроль знань, умінь і навичок виконує важливу функцію в управлінні освітнім процесом, оскільки виступає засобом зворотного зв'язку між викладачем і студентом. Проте ефективність контролю залежить від його раціонального розподілу протягом усього навчального періоду. Контроль не повинен бути разовою подією, обмеженою часовими рамками сесії чи заліку. Лише систематичний і безперервний характер перевірки знань, що супроводжує навчання на всіх його етапах, забезпечує стійку мотивацію, дисципліну й інтерес до навчальної роботи. Це є необхідною дидактичною умовою результативної перевірки та оцінювання навчальних досягнень.

Ефективність контролю великою мірою визначається якістю його організації, технічним і методичним забезпеченням, формами та методами, що використовуються. До процесу організації контролю висувається низка вимог.

1. Передусім необхідно чітко визначити мету контролю. Вона має узгоджуватися з загальною метою навчального процесу і підпорядковуватися завданням формування у студентів відповідних компетентностей.

2. Другою вимогою є конкретизація результатів контролю. Йдеться про об'єктивну фіксацію не лише знань, але й умінь, навичок, досвіду практичного застосування знань, а також ціннісного ставлення до навчального процесу.

3. Третьою вимогою виступає використання науково обґрунтованих методів аналізу результатів. Оцінювання має бути не просто формальним визначенням рівня знань, а діагностичним процесом, який дозволяє виявити причини помилок і недоліків, оцінити тенденції розвитку навчальних досягнень та передбачити можливі шляхи їх покращення.

Контроль повинен мати низку властивостей: бути систематичним, освітнім, діагностичним, стимулюючим, розвиваючим, керованим, оцінювальним, усебічним, об'єктивним і відкритим. Кожна з цих характеристик має своє змістовне навантаження. Систематичність означає регулярність і послідовність контролю; освітність – сприяння поглибленню знань; діагностичність – можливість виявлення прогалин; стимулююча роль – розвиток мотивації й дисципліни; розвиваюча – формування інтелектуальних якостей; керованість – забезпечення зворотного зв'язку; оцінювальна – об'єктивне визначення рівня підготовки; всебічність – охоплення усіх аспектів діяльності; об'єктивність – неупередженість; гласність – відкритість результатів.

Видатні науковці, зокрема А. Алексюк та І. Підласий, виділяють шість основних функцій педагогічного контролю: освітню, діагностичну, оцінювальну, виховну, розвиваючу та прогностично-методичну.

1. Освітня функція сприяє систематизації, розширенню та поглибленню знань студентів.

2. Діагностична дозволяє виявити реальний рівень підготовки, наявні прогалини й причини труднощів у навчанні.

3. Оцінювальна полягає у вимірюванні та фіксації результатів, відображених у балах чи рейтингах.

4. Виховна формує відповідальність, наполегливість і здатність до самостійної праці.

5. Розвиваюча забезпечує стимулювання інтелектуальних процесів – мислення, уваги, пам'яті, мовлення.

6. Прогностично-методична надає викладачеві інформацію для аналізу власної роботи, а студентові – для прогнозування власних навчальних результатів.

Аналіз сучасної методичної літератури дозволяє виокремити ще кілька важливих функцій контролю: контролюючу, навчальну, діагностико-коригуючу, стимулюючу. Контролююча спрямована на оцінку не лише результатів діяльності студента, а й ефективності застосованих викладачем методів. Навчальна функція реалізується через повторення, закріплення та практичне застосування знань у процесі оцінювання. Діагностико-коригуюча дозволяє своєчасно виявити труднощі й скоригувати навчальний процес.

Регулярний контроль і оцінювання результатів навчання створюють важливий педагогічний ефект – забезпечують стійкий інтерес до навчальної діяльності. Якщо контроль проводиться епізодично або формально, це неминуче знижує пізнавальну активність, послаблює мотивацію, породжує неуспішність та байдужість до навчання. Навпаки, систематичне оцінювання стимулює дисципліну, розвиває волю, формує потребу у самовдосконаленні. Таким чином, педагогічний контроль виступає не лише інструментом перевірки, а й могутнім засобом виховного впливу.

Основою ефективного контролю є дотримання певних принципів. Вчені (А. Алексюк, Ю. Бабанський, І. Підласий) виокремлюють такі ключові положення:

1. Принцип індивідуального і диференційованого підходу, який передбачає персональну роботу викладача з кожним студентом, урахування його індивідуальних здібностей та рівня підготовки.
2. Принцип системності, який вимагає послідовності та взаємозв'язку всіх форм контролю протягом навчання.
3. Принцип тематичності, що передбачає оцінювання знань не лише за кінцевими результатами, а й після вивчення кожної теми.

4. Принцип єдності вимог, який гарантує застосування однакових критеріїв до всіх студентів і відповідність оцінювання державним стандартам освіти.

5. Принцип об'єктивності, який вимагає неупередженого ставлення викладача, наукової обґрунтованості завдань та відповідності оцінок реальному рівню підготовки.

6. Принцип гласності, що передбачає відкритість критеріїв оцінювання та обговорення результатів, сприяючи формуванню навичок самооцінки.

Сучасна педагогіка наголошує, що якісний контроль неможливий без активної участі самих студентів. Вони мають не лише виконувати контрольні завдання, а й аналізувати свої результати, оцінювати власний прогрес, виявляти причини труднощів. Такий підхід стимулює розвиток самоконтролю, який є складовою особистісно-орієнтованої освіти. У процесі самоконтролю студент стає активним суб'єктом навчання, здатним самостійно визначати рівень своєї підготовки, планувати подальшу роботу, усвідомлювати власні успіхи й недоліки.

У сучасних умовах підготовки фахівців у закладах вищої освіти актуалізується необхідність переходу до розвивального типу навчання, де контроль знань виконує не лише функцію оцінювання, а й стимулює інтелектуальний, професійний і моральний розвиток особистості. Такий підхід сприяє формуванню стійкої пізнавальної мотивації, системності мислення, відповідального ставлення до навчальної праці та професійної самореалізації.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ефективна система контролю знань студентів – це не лише механізм перевірки досягнень, а й потужний дидактичний засіб управління якістю навчального процесу. Вона забезпечує узгодження дій викладача і студента, підтримує постійний розвиток мотивації, сприяє саморозвитку, виховує відповідальність і дисципліну. Без

системного, об'єктивного та педагогічно виваженого контролю неможливо досягти високого рівня освітніх результатів і сформувати професійно компетентного фахівця.

Сучасна система контролю навчальних досягнень студентів має бути орієнтована на визначення рівня засвоєння ними конкретної діяльності. Науковець В. Безпалько підкреслював, що ефективний контроль передбачає багаторівневу характеристику навчальної діяльності студентів, розділену на чотири основні етапи. Перший рівень – алгоритмічне впізнавання, коли студент виконує типові завдання, користуючись певними підказками та алгоритмами дій, що дозволяє оцінити первинне знайомство з навчальним матеріалом. Другий рівень – алгоритмічна репродукція, який характеризується здатністю самостійно відтворювати відомі алгоритми при розв'язуванні стандартних задач, що свідчить про сформовану алгоритмічну компетентність. Третій рівень – евристична діяльність, коли студент здатен переносити наявні знання на нові ситуації та адаптувати алгоритми до нетипових умов, що відображає процес здобування суб'єктивно нових знань. Нарешті, четвертий рівень – творча діяльність, що проявляється у розв'язанні дослідницьких або проблемних завдань шляхом створення нових алгоритмів дій, що відповідає засвоєнню об'єктивно нової інформації.

У рамках рівневого підходу оцінювання навчальних досягнень студентів виходить не лише з об'єму засвоєних понять, законів чи теоретичних положень, але й із здатності реалізовувати навчальні дії репродуктивного, продуктивного та творчого характеру. Такий підхід дозволяє більш глибоко і точно оцінити рівень сформованості знань і вмінь, виходячи із реальних дій студентів.

Поелементний аналіз, що широко застосовується у педагогіці, передбачає кількісну оцінку відповідності знань студентів науковому пізнанню реальності, включаючи облік фактів, явищ, ознак, правил та способів їх практичного застосування. Проте критики цього підходу

зазначають, що його кількісний характер має емпіричну основу й фокусує увагу на кількісних змінах у структурі знань, не завжди відображаючи глибину розуміння та здатність до практичної діяльності. Цю точку зору варто враховувати при виборі методики контролю.

Якісний підхід до оцінювання знань базується на характеристиці таких параметрів, як повнота, системність, узагальненість, мобільність і дієвість знань. Вчені рекомендують реалізовувати цей підхід на трьох рівнях: спостереження та кількісне описання властивостей об'єкта науковими категоріями; аналіз механізмів процесів за різних умов; виявлення внутрішніх причин, що пояснюють явища цілого класу. Проте якісний підхід має істотні обмеження: він недостатньо враховує практичне оволодіння діяльністю студентів і є складним у реалізації методів контролю.

Аналізуючи світовий досвід, можна зазначити, що у розвинених країнах контролю навчальних досягнень надається особлива увага. Наприклад, у Шотландії наприкінці ХХ століття була впроваджена нова система оцінювання, що передбачала не лише перевірку знань, а й оцінку особистісних якостей студентів та їх відповідність професійним і життєвим перспективам. Система включала інформацію про поточні успіхи, результати зовнішніх екзаменів та потенційні академічні й творчі здібності, що оцінювались за допомогою інтелектуальних тестів та інших методик. Вперше у середній освіті Великої Британії до контролю було введено три рівноправні компоненти: перевірку знань, облік досягнень та діагностику особистісних якостей. У Лондонських школах контроль орієнтувався на формування специфічних умінь, необхідних майбутнім фахівцям у наукових та технічних галузях. Спершу оцінювались навички спостереження, класифікації явищ, використання символів, діаграм та проведення кількісних вимірювань. Наступним етапом була перевірка здатності формулювати проблему, висувати гіпотези, визначати причинно-наслідкові зв'язки та пропонувати шляхи їх розв'язання, організовувати роботу самостійно чи у групі,

користуватися комп'ютерними засобами для обробки даних та формулювати висновки.

Подібні принципи застосовувалися у Манчестерському університеті, де контроль охоплював не лише знання, а й практичні навички, здатність користуватися обладнанням та ставлення студентів до виконання завдань. Цінність таких систем полягає в тому, що оцінюються не тільки кінцеві результати, а й особистісні якості студентів: активна участь у дискусіях, аргументована позиція, аналітичні навички, здатність виділяти головне та робити висновки, що є важливою дидактичною умовою сучасного контролю.

Системний підхід до організації контролю навчальних досягнень розглядає його як компонент більшої педагогічної технології. У традиційних системах освіти викладач виступає переважно як інформатор і контролер, а студент – як пасивний слухач і відповідач. Основним завданням є передача великого обсягу інформації та її подальше відтворення студентами. Такі технології передбачають репродуктивну діяльність на лекціях, семінарах і лабораторних заняттях, де процес навчання складається з трьох етапів: подача матеріалу викладачем, його засвоєння студентом і відтворення знань для оцінювання.

Сучасна педагогіка поступово змінює цю модель на активнішу, де студент стає центром навчально-пізнавальної діяльності, формується його інтерес до знань, професійних навичок, розвиваються моральні та вольові якості. Особливо ефективною в цьому контексті є модульна система навчання, яка забезпечує структурування змісту, адаптацію до індивідуальних потреб та варіативність засвоєння матеріалу. Модульне навчання дозволяє інтегрувати і диференціювати зміст, пропонувати студентам вибір варіантів програми залежно від рівня підготовки, створювати проблемні модулі для практичного застосування знань, а також скорочувати курси без втрати глибини засвоєння.

Рейтингова система оцінювання є ефективним доповненням модульного навчання, оскільки вона підвищує мотивацію студентів, систематизує поточний і підсумковий контроль, дозволяє визначити рівень досягнень кожного студента у порівнянні з іншими та індивідуалізувати навчальний процес. Вона забезпечує широкий спектр оцінок, передає частину контролю студентам, виключає випадковість у виставленні оцінок, враховує вагомість дисциплін або модулів, заохочує успіхи та коригує недоліки. Такий підхід стимулює навчання заради знань, а не лише заради оцінок.

Система контролю навчання повинна реалізовувати декілька функцій одночасно: навчальну, контролюючу, діагностично-коригуючу, стимулююче-мотиваційну та виховну. Вона повинна надавати змогу враховувати досягнення студента на кожному етапі роботи, стимулювати самостійне оволодіння знаннями, виключати суб'єктивізм і випадковість, оцінювати новизну та оригінальність суджень, здатність творчо застосовувати знання, а також дозволяти інтегрувати різні методи оцінювання: усне опитування, письмові роботи, графічні завдання, тестові форми.

Система контролю – це цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів із визначеними функціями і структурою. Вона складається з трьох підсистем: функціонально-цільової, змістово-результативної та підсистеми управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Функціонально-цільова підсистема забезпечує визначення функцій контролю, його цілей та принципів ефективності. Змістово-результативна підсистема відповідає за отримання інформації про рівень знань, умінь, навичок та особистісних якостей студентів. Підсистема управління координує навчально-пізнавальні дії, забезпечує зворотний зв'язок і стимулює активність студентів.

Основна мета контролю – отримання постійної, достовірної інформації про навчальні досягнення студентів для управління процесом підготовки фахівців. Контроль взаємопов'язаний із загальною метою навчання, яка охоплює освітній, розвивальний і виховний аспекти, зокрема формування

знань, умінь, навичок, мислення, пам'яті, творчих здібностей та світогляду студентів.

Безперервний, комплексний контроль, що включає різні методи та форми перевірки знань, дозволяє організувати процес навчання максимально ефективно. Спостереження за навчальною діяльністю студентів є одним із ключових методів, що дозволяє оцінити їхні пізнавальні можливості та ставлення до оволодіння знаннями, а індивідуальні консультації допомагають виявляти проблеми та попереджати неуспішність. Таким чином, система контролю навчання стає дієвим інструментом організації активного, системного та індивідуалізованого навчального процесу, спрямованого на формування компетентного фахівця.

У процесі спостереження за навчальною діяльністю студентів провідними стають виховна та розвиваюча функції контролю, оскільки основними завданнями цієї діяльності є формування вольових якостей, характеру та дисципліни, розвиток навичок систематичної самостійної праці, а також стимулювання мотиваційної сфери, уваги, пам'яті, мислення, пізнавальної активності та інтересів студентів. Саме спостереження дозволяє викладачеві оцінити не лише рівень знань, але й реальні дії студентів, їх здатність організовувати роботу самостійно, аналізувати матеріал та застосовувати його на практиці.

В традиційній системі контролю знань усне опитування залишається одним із найпоширеніших методів перевірки навчальних досягнень. Сутність цього методу полягає у формулюванні запитань за змістом навчального матеріалу та оцінюванні відповідей студентів. Усне опитування може проводитися як індивідуально, так і фронтально, а за характером розрізняють прості та складні форми.

Проста контрольна бесіда орієнтована на перевірку фактологічного матеріалу і спрямована на оцінювання пам'яті студентів. Вона передусє складній бесіді, яка потребує від студентів застосування мисленнєвих

операцій: аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Якщо студент володіє матеріалом ґрунтовно, він здатний аналізувати факти, явища та процеси, що вивчаються, а в подальшому може розв'язувати виробничо-технологічні або практичні ситуації. Таке опитування не лише перевіряє застосування знань на практиці та їх перенесення у нові сфери, а й активно стимулює аудиторію до творчого пошуку. При цьому можливе застосування як індивідуальної, так і групової форми опитування.

Важливими дидактичними умовами ефективного усного опитування є чіткість формулювання запитань, поступове ускладнення їх змісту та надання студенту достатньо часу для повної відповіді. Якщо студент допускає помилки або неточності, викладач повинен надати можливість їх виправити, іноді задаючи додаткові уточнюючі запитання. Також важливо дотримуватися доброзичливого та тактовного способу звернення до студентів. Усне опитування сприяє повторенню, систематизації та узагальненню раніше вивченого матеріалу і може використовуватися для перевірки знань з будь-якого навчального предмету.

Разом із тим, усне опитування має обмежену діагностичну функцію, оскільки на оцінку відповіді можуть впливати зовнішні фактори: ефект контрасту між студентами, попередня інформація про успішність, темп відповіді тощо.

Письмовий контроль, у порівнянні з усним, має суттєві переваги. По-перше, він дозволяє одночасно перевіряти знання, уміння та навички студентів у групі, що економить час викладача. По-друге, письмові роботи забезпечують єдність вимог, їх індивідуалізацію, а також можливість оцінювати здатність логічно та послідовно викладати думки на папері. Крім того, письмові роботи дозволяють об'єктивніше реалізувати діагностичну функцію контролю.

Водночас письмовий контроль має певні недоліки. Відсутність живого контакту зі студентом знижує виховну функцію контролю та уповільнює оперативну корекцію помилок. Успіхи, недоліки та неточності студента фіксуються на папері і повертаються йому лише після оцінювання, що менше стимулює самостійну роботу над помилками. Крім того, організація письмового контролю трудомістка: вона потребує ретельної підготовки завдань і контролю за їх виконанням. Тому письмові роботи не можуть повністю замінити усний контроль, а найефективніше їх поєднувати.

Метод практичного контролю призначений для перевірки рівня практичної підготовки студентів. Він реалізується через контрольні завдання, які потребують виконання певних дій, операцій чи процесів та часто включають теоретичне обґрунтування виконаних робіт. Практичний контроль дозволяє оцінити уміння працювати з приладами, здійснювати вимірювання, налаштовувати та регулювати механізми, а також виконувати технологічні операції.

Практичні завдання можуть виконуватися індивідуально або фронтально. Фронтальна форма застосовується, коли одночасне виконання завдання групою є необхідним для отримання кінцевого результату. Досвід показує, що практичні завдання найбільш повно реалізують функції контролю навчання, поєднуючи оцінку знань, умінь і навичок із розвитком практичної компетентності студентів.

1.2. Поняття, класифікація та вимоги до застосування дидактичних тестів

Сучасна організація навчального процесу в закладах фахової передвищої освіти вимагає перегляду традиційних підходів до управління навчанням та оцінюванням знань студентів. У зв'язку з посиленням ролі самостійної роботи студентів, підвищенням вимог до рівня підготовки

фахівців середньої ланки та необхідністю формування конкурентоспроможних компетенцій, стає очевидною потреба у пошуку більш ефективних засобів контролю та моніторингу якості навчального процесу. У цьому контексті особливе значення набувають тестові методики, рейтингові системи оцінювання та інноваційні педагогічні технології контролю, які здатні забезпечити об'єктивне та системне визначення рівня знань, умінь і навичок студентів, а також сприяти підвищенню ефективності навчальної діяльності.

У багатьох системах освіти світу вже давно триває активний пошук шляхів подолання обмежень традиційних форм контролю навчальних досягнень студентів. Досвід закордонних навчальних закладів, особливо шкіл із багаторічною практикою використання тестових методів, демонструє високу ефективність таких підходів у забезпеченні об'єктивності та надійності оцінювання знань учнів на різних рівнях підготовки. Зокрема, тестування дозволяє стандартизовано вимірювати ступінь засвоєння навчального матеріалу, виявляти прогалини у знаннях та формувати реалістичне уявлення про інтелектуальні та практичні здібності студента, що робить його невід'ємним елементом сучасного освітнього процесу.

Теоретичне обґрунтування та методичний аналіз використання тестових методик у педагогіці та психології здійснювали численні вітчизняні та зарубіжні дослідники. До них належать роботи з розробки інноваційних технологій навчання (Я.Я. Болюбаш, С.С. Вітвицька, В.М. Галузинський, Л.І. Джулай, В.І. Загвязинський, І.В. Філончук, Л.Я. Ковальчук, А.В. Цимбалюк), теоретичні дослідження контролю як одного з методів педагогічного стимулювання (І.Є. Булах, Л.Ф. Бурлучук, К. Інгенкамп, А.І. Ягодзінський, Т.М. Яценко), а також обґрунтування ефективності тестових методик у навчальному процесі (В.С. Аванесов, В.П. Безпалько, В.Є. Мілерян, М.М. Олійник, О.Е. Коваленко). Ці дослідження показують, що тестові методи дозволяють не лише кількісно оцінити знання студентів, але й здійснювати

їхню якісну діагностику, аналізувати структуру знань, виявляти рівень сформованості компетенцій та забезпечувати зворотний зв'язок між навчанням і контролем.

У закладах освіти, де впроваджено кредитно-модульну систему організації навчального процесу, особливу увагу приділяють модульному контролю, що передбачає систематичне оцінювання результатів навчання на основі певних інструментів, які спрощують фіксацію та обробку результатів перевірки. Світова практика підготовки фахівців свідчить, що найбільш адекватним засобом визначення характеристик особистості студента та рівня його оволодіння знаннями, уміннями й навичками є педагогічні тести. Під “тестами” розуміють спеціально розроблені контрольні завдання, спрямовані на визначення рівня засвоєння навчального матеріалу та оцінку якості навчальної діяльності за певною методикою вимірювання.

В Україні процес впровадження тестування у навчальний процес має значну історію. Уже в 1920-х роках почали формуватися перші національні стандарти та розробляти тестові завдання для шкільної освіти. Проте поширене сьогодні оманливе уявлення про те, що створення тестів не потребує спеціальних знань, виявляється хибним. Насправді ефективність тесту залежить від правильності його структурування, відповідності цілям навчання та коректного методичного застосування. Викладачі часто стикаються з труднощами при розробці завдань, здатних адекватно оцінити рівень знань студентів, що підкреслює необхідність системних рекомендацій та методичних підходів.

Слово “тест” має англійське походження і в педагогічній практиці має різні тлумачення. Класичне визначення К. Інгенкампа визначає тестування як метод педагогічної діагностики, який дозволяє оцінити поведінку, що відображає навчальні передумови або результати, з урахуванням об'єктивності, надійності та валідності вимірів. Л. Бурлачук і С. Морозов трактують тест як фіксоване у часі випробування для визначення кількісних і

якісних індивідуально-психологічних характеристик. Психолог П. Клайн розглядає педагогічні тести як підвид психологічних, що стандартизовано оцінюють розвиток індивідуальних здібностей студента.

Педагогічний тест, за визначенням В. Аванесова, являє собою систему взаємопов'язаних завдань, що дозволяють оцінити структуру знань та визначити рівень їх засвоєння. І. Цатурова уточнює, що педагогічний тест – це централізована, формалізована перевірка, яка дає змогу визначити як кількісні, так і якісні параметри навчальних досягнень студентів на будь-якому етапі освітнього процесу. Е. Штульман доповнює визначення, наголошуючи, що педагогічний тест проводиться за рівних умов для всіх учасників, з обов'язковим урахуванням вікових особливостей, об'єму матеріалу та навчальної мети, а результати виконання підлягають кількісному аналізу, що дозволяє об'єктивно визначити рівень навчальних досягнень.

Дидактичні тести (тести досягнень) використовуються для оцінки успішності засвоєння конкретного навчального матеріалу або окремих розділів дисципліни, що дозволяє оцінити ефективність застосованих програм, підручників, методичних підходів та роботи викладача. Вони відрізняються від тестів здібностей тим, що головним чином фокусуються на вимірюванні результатів навчання, а не потенціалу або інтелектуальних можливостей студента. Тести досягнень дозволяють аналізувати минулий досвід навчання та роблять можливим коригування освітнього процесу у реальному часі.

Систематизація досвіду останніх десятиліть у сфері педагогічного тестування (В.С. Аванесов, А. Анастасі, В. Безверха, В.П. Безпалько, І.Є. Булах, С. Вітвицька, Ю. Гільбурх, Л.І. Джулай, М. Єрецький, К. Інгенкамп, П. Клайн, О. Майоров та ін.) дозволяє сформулювати сучасне визначення дидактичного тесту: це система взаємопов'язаних завдань специфічної форми, що дозволяє оцінити структуру знань та інші характеристики

особистості студента, забезпечуючи кількісну та якісну оцінку навчальних досягнень.

Для практичного застосування важливо класифікувати тести за різними ознаками: за формою проведення, за тим, що саме вимірюється, за психологічними характеристиками, за цілями застосування, за рівнем стандартизації, за статусом впровадження, за відповідністю нормам та критеріям, за формою подання завдань, за використанням технічних засобів тощо. Таке структуроване уявлення дозволяє систематизувати знання про тестування та обґрунтовано обирати оптимальний тип тесту відповідно до мети контролю, рівня підготовки студентів та специфіки навчальної дисципліни.

Таблиця 1.1

Узагальнююча класифікація дидактичних тестів

Ознака для класифікації	Різновиди тестів
1	2
<i>За цільовими, функціональними і смисловими ознаками</i>	
За метою застосування	Констатуючі
	Діагностуючі
	Прогностичні
За об'єктом контролю	Тести, направлені на вимірювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу
	Тести, направлені на вимірювання рівня сформованості практичних умінь
За видом контролю	Вхідного контролю
	Поточного контролю
	Рубіжного (проводяться в кінці семестру), якщо дисципліна викладається і надалі
	Підсумкового (проводяться в кінці кожного навчального року)
	Заключного контролю (в кінці курсу навчання)
За рівнями засвоєння (згідно	Першого рівня
	Другого рівня

Продовження табл.1.1

1	2
з класифікацією В. П. Безпалька)	Третього рівня
	Четвертого рівня
<i>За формальними ознаками</i>	
За відповідність співвідношення нормам або критеріям	Тести, орієнтовані на норми знань
	Тести, орієнтовані на групу
	Тести, орієнтовані на критерії оцінки
За статусом контролюючої програми	Стандартизовані тести
	Нестандартизовані тести
За статусом упровадження	Загальнонаціональні
	Міністерські
	Вузівські
	Кафедральні
	Неформальні
За стр-ою і спос. оформлення відповіді	Вибіркові (закриті) тести
	Тести з вільною конструйованою відповіддю (відкриті)
За характером вибіркових відповідей	Альтернативні тести
	Тести множинного вибору
	Тести перехресного вибору
За конструкцією вільної відповіді	Завдання з пропусками
	На доповнення
	З короткою відповіддю
	Відповідь – мікровір
За гомогенністю задач	Тести на швидкість
	Тести на складність
За способом презентації роз- мовного стимулу	Тести з використанням технічних засобів навчання
	Тести без використання технічних засобів навчання
За використанням засобів опера- тивного машин- ного зв'язку	Без машинні
	Тести з комп'ютерною обробкою результатів
	Комп'ютерні тести

Подальший етап аналізу був зосереджений на детальному розгляді структурних компонентів тестових засобів оцінювання знань студентів та на визначенні принципів їх організації. Вивчення численних наукових джерел у галузі педагогіки та дидактики дозволило зробити висновок, що кожний тест являє собою цілісну систему, сформовану з окремих тестових завдань, які мають специфічну форму і визначене функціональне призначення. Кожне тестове завдання створюється таким чином, щоб на підставі відповідей студентів можна було об'єктивно визначати рівень їх підготовленості в межах конкретної дисципліни, теми або розділу. При цьому оцінювання здійснюється за заздалегідь визначеними шкалами, що дозволяє стандартизовано порівнювати результати різних учасників навчального процесу.

Тестове завдання, як базова одиниця тестового контролю, виступає об'єктом перевірки навчальних досягнень і може бути представлено у вигляді питання, твердження або пропозиції з невідомим елементом. Кожне завдання відповідає ряду методологічних та дидактичних вимог і супроводжується еталоном відповіді, який являє собою зразок правильного виконання дії або операції, демонстрацію навчально-пізнавальної діяльності та її кінцевого результату. Такий підхід забезпечує стандартизоване оцінювання і дозволяє об'єктивно зіставляти досягнення різних студентів.

Будь-яке тестове завдання складається з двох взаємопов'язаних компонентів. Інформаційна частина містить чіткі та детально сформульовані інструкції для учасника тестування: що слід робити, у якому порядку та з якою метою. Операційна частина, у свою чергу, включає основний текст завдання – його змістовне наповнення – та еталон відповіді у випадках, коли завдання передбачає закриту форму. Закрита форма завдань передбачає обмежений набір відповідей, серед яких студент має обрати правильну, тоді як відкрита форма дає можливість формулювати власну відповідь і демонструвати глибину розуміння матеріалу. Існують також комбіновані

форми, що поєднують елементи обох підходів, створюючи умови для оцінювання як репродуктивних, так і творчих компетентностей студентів.

Розширене трактування структури тесту передбачає врахування кількох рівнів оцінювання. На першому рівні здійснюється перевірка базових знань: засвоєних понять, фактів, правил і процедур. Другий рівень передбачає оцінювання умінь застосовувати знання у типовій ситуації, тобто алгоритмічну репродукцію. Третій рівень охоплює здатність адаптувати набутий досвід до нестандартних ситуацій, оцінюючи евристичну активність студента. І, нарешті, четвертий рівень тесту призначений для перевірки творчої діяльності, де студент створює власні алгоритми або пропонує нові шляхи розв'язання практичних завдань. Така багаторівнева структура забезпечує всебічну оцінку навчальних досягнень та дозволяє викладачу враховувати різні аспекти компетентностей, формованих у студентів.

Візуалізація логічної структури тесту, запропонована у роботах В.С. Авансова, В.П. Безпалька та І.Є. Булаха, демонструє чіткий взаємозв'язок між інформаційною і операційною частинами завдання та еталоном відповіді. На практиці така схема дозволяє викладачеві систематизувати накопичений досвід у підготовці контрольних завдань і створювати тестові блоки, які логічно групуються за темами, розділами або складністю. Це полегшує процес підбору завдань для різних категорій студентів і сприяє формуванню системного підходу до оцінювання знань.

Одним із ключових аспектів розробки тесту є виділення найсуттєвіших знань і навичок, які мають бути перевірені, та забезпечення їх відображення у структурованій, логічно організованій формі. Як зазначає І. Гулідів, використання структурно-логічних схем дає змогу визначити вихідний обсяг знань, що охоплює теми, розділи та дисципліну загалом. Завдяки цьому формується точна картина того, які знання є базовими і підлягають обов'язковому контролю, а також які аспекти можна перевіряти за допомогою більш складних, інтеграційних або творчих завдань.

Крім того, система тестових завдань може включати різні види шкал оцінювання: бальні, рейтингові або відсоткові. Бальна система дозволяє точно відображати рівень виконання кожного завдання, рейтингове оцінювання – порівнювати результати студентів у групі або курсі, а відсоткова шкала забезпечує наочне відображення досягнень у відношенні до максимально можливого результату. Використання таких шкал у поєднанні з еталонами відповідей і багаторівневими завданнями створює умови для комплексної діагностики навчальних досягнень, дозволяє оперативно виявляти прогалини в знаннях і коригувати процес навчання.

З огляду на практичну значущість, логічна структура тесту сприяє не лише оцінюванню результатів навчання, але й розвитку у студентів умінь самоконтролю, аналізу власних помилок, самостійного поповнення знань і застосування їх у нових ситуаціях. Такий підхід перетворює тест не просто на засіб перевірки знань, а на інструмент системного формування компетентностей та навчально-пізнавальної активності студентів.

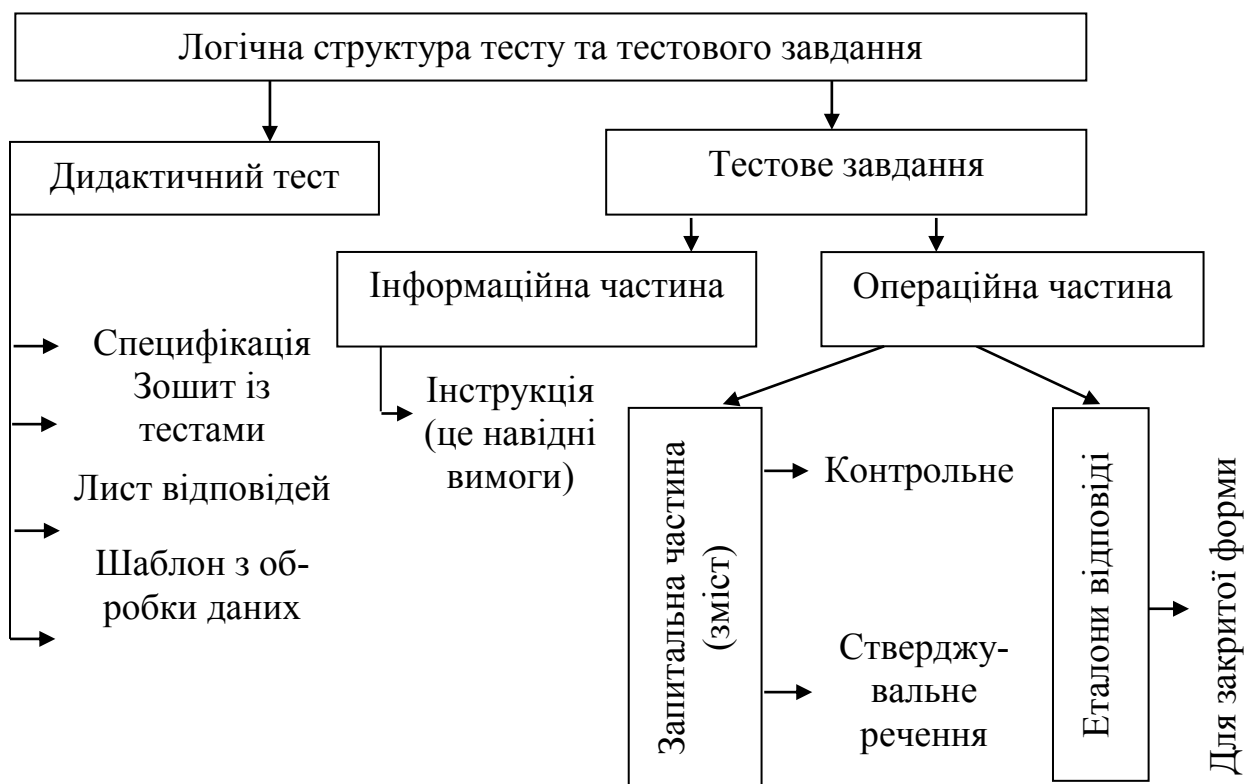

Рис. 1.1. Логічна структура тесту та тестового завдання

У контексті сучасних досліджень в області педагогіки та методики навчання, підготовка тестових завдань у межах наукових і навчальних робіт передбачає, що їх зміст формується викладачем на основі ретельно розроблених логічно структурованих і змістовних матеріалів. Такі матеріали повинні відображати суттєві аспекти навчального процесу, ключові поняття дисципліни та конкретні знання, що підлягають контролю. При цьому важливо підкреслити, що викладач, створюючи тестові завдання, не може діяти довільно: він зобов'язаний враховувати загальні принципи підбору і структурування змісту тестових завдань, які детально розкриті в класичних працях з тестології, зокрема у дослідженні В.С. Аванесова. Ці принципи визначають не лише логіку формування завдань, а й забезпечують їх відповідність навчальним цілям та рівням засвоєння матеріалу студентами.

Відомо, що зміст тестового завдання та його форма перебувають у взаємозалежності. З одного боку, зміст визначає певні структурні характеристики і змістовну насиченість завдання, з іншого – форма виступає як засіб існування, презентації та збереження цього змісту. Поглиблений аналіз існуючих робіт щодо використання тестових форм у практиці різнорівневого контролю дозволяє констатувати, що існують певні обмеження у застосуванні тих чи інших типів тестів залежно від характеру контролю та специфіки перевіряємих знань. З огляду на це, у рамках дослідження вибір форми тестового завдання здійснюється викладачем відповідно до конкретних об'єктів контролю, обраного виду оцінювання та очікуваного рівня засвоєння навчального матеріалу. Це забезпечує оптимальну відповідність між поставленими педагогічними завданнями та обраними тестовими інструментами.

Подальший систематичний огляд наукової літератури з проблематики тестології зосередився на аналізі існуючих підходів до алгоритму розробки тестових завдань. Зокрема, В.С. Аванесов та І. Гулідов пропонують детально структуровану процедуру розробки тестів, яка включає кілька ключових

етапів: визначення цілей створення та застосування тесту, розробку вимог до тесту (специфікація), визначення змісту тестових завдань, безпосереднє формування завдань у тестовій формі, логічну перевірку якості завдань, емпіричну оцінку можливості перетворення завдань у тестові одиниці на предмет валідності та надійності, математико-статистичне обґрунтування якості тесту, забезпечення програмно-інструментальної підтримки процесу тестування та інтерпретацію отриманих результатів.

Інші дослідники, такі як А. Анастасі та С. Урбіна, надають більш спрощену модель створення тестів, яка складається з трьох основних етапів: попереднє проєктування тесту, безпосереднє написання завдань та подальший аналіз створених завдань. Водночас М. Буланова-Топоркова та І. Булах виділяють низку процедурних кроків, що охоплюють вибір змісту та форми завдань, формування інструкцій та опису тесту, апробацію тесту на практиці, обробку емпіричних даних, інтерпретацію отриманих результатів та проведення експертизи якості і стандартизації тестових матеріалів.

На основі аналізу зазначених підходів у дослідженні було розроблено уточнений алгоритм дій викладача економічних дисциплін у аграрному фаховому коледжі щодо створення дидактичних тестів. Цей алгоритм не претендує на повну вичерпність у сенсі тестологічної науки, він радше слугує як практичний орієнтир або своєрідна «абетка» для педагогів, які прагнуть систематизувати процес розробки тестів. Алгоритм охоплює всі ключові етапи, від визначення мети тестування і підбору змісту завдань до перевірки їх логічної структурованості та адаптації до різних рівнів засвоєння матеріалу (рис.1.2).

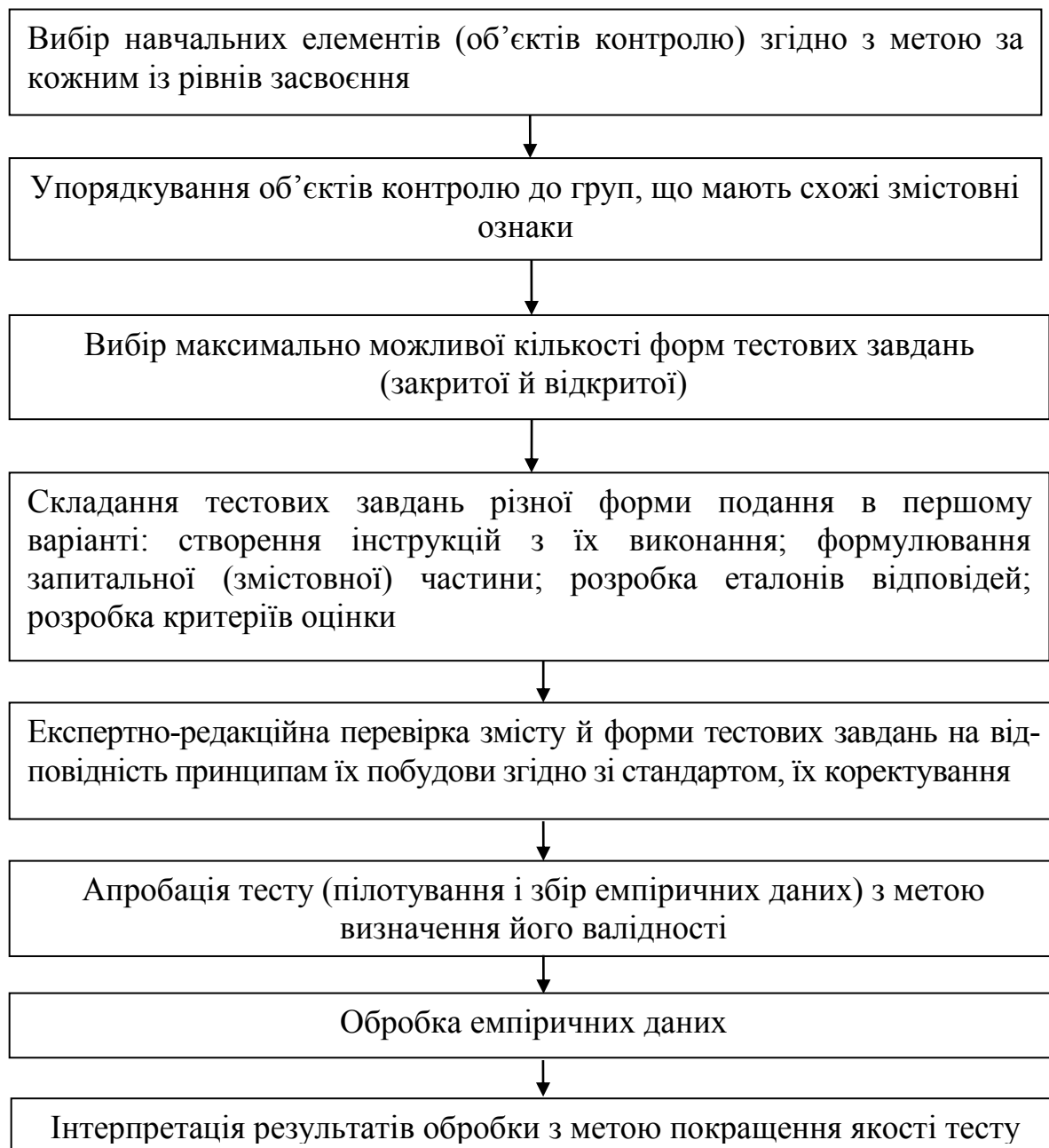

Рис. 1.2. Алгоритм дій викладача при розробці дидактичних тестів предметно-орієнтованого спрямування.

Не менш важливою складовою ефективного тестування є застосування технічних засобів, що значно підвищує точність, об'єктивність та оперативність перевірки знань. У педагогічній практиці використовуються різні технічні засоби, які умовно поділяються на дві великі категорії. Перша категорія охоплює інструменти для індивідуального контролю, такі як

перфокарти різного типу, спеціальні матриці та облікові картки, що дозволяють фіксувати результати окремих студентів. Друга категорія включає засоби для групового контролю, серед яких автоматизовані навчальні класи та контрольно-навчальні комплекси, що реалізують принципи програмованого навчання та забезпечують масове тестування з одночасним обробленням результатів.

Зокрема, І.Є. Булах підкреслює, що серед усіх методів об'єктивного контролю найбільш науково обґрунтованим і ефективним є саме тестування з використанням технічних засобів, які дозволяють сканувати відповіді та автоматично обробляти отримані дані, тим самим підвищуючи валідність та надійність оцінювання.

Таким чином, побудова тестових завдань у сучасній педагогічній практиці поєднує декілька взаємопов'язаних компонентів: ретельне формування змісту на основі науково-методичних матеріалів, дотримання логіки та структури тестової форми, а також використання технічних засобів для підтримки процесу контролю. Такий комплексний підхід дозволяє не лише оцінити рівень засвоєння знань студентами, а й забезпечити високий рівень об'єктивності, надійності та оперативності оцінювання, що є невід'ємною умовою сучасного якісного навчального процесу.

У порівнянні з традиційними формами контролю знань і навичок студентів комп'ютерне тестування виявляється значно ефективнішим та багатограннішим інструментом оцінювання. Його переваги проявляються у кількох аспектах.

По-перше, комп'ютерна перевірка дозволяє отримати результати оцінювання майже миттєво, що істотно знижує навантаження на викладача, звільняючи його від трудомісткої та часозатратної роботи з обробки результатів вручну. Така оперативність не лише підвищує продуктивність педагогічного процесу, а й дозволяє студентам одразу отримувати зворотний

зв'язок щодо рівня засвоєння матеріалу, що сприяє швидкому коригуванню помилок і підвищенню ефективності подальшого навчання.

По-друге, комп'ютерне тестування забезпечує високу об'єктивність оцінки. Виключається вплив суб'єктивних факторів, що нерідко проявляються під час традиційного усного чи письмового контролю, коли оцінка може залежати від особистих уподобань або втоми викладача. Використання стандартизованих алгоритмів обробки відповідей гарантує, що кожен студент оцінюється за однаковими критеріями, а результати відображають реальний рівень засвоєння знань та сформованих умінь.

По-третє, комп'ютерна форма контролю створює більш інтерактивне та цікаве середовище для студентів, що позитивно впливає на їх мотивацію до навчання. У порівнянні зі звичайними опитуваннями або письмовими тестами, робота з комп'ютером виглядає більш сучасною, технологічною та «гейміфікованою», що стимулює активну участь студентів, зосередженість на виконанні завдань та зацікавленість у результатах своєї роботи. Таким чином, комп'ютерне тестування не лише перевіряє знання, а й виконує додаткову функцію мотивації, формуючи позитивне ставлення до навчально-пізнавальної діяльності.

По-четверте, запровадження комп'ютерного контролю підвищує загальну ефективність роботи викладацького складу. Викладачі можуть спрямувати більше часу на аналітичну оцінку результатів, надання рекомендацій студентам, розробку нових завдань і вдосконалення навчального процесу, а не на рутинну перевірку та підрахунок балів. Крім того, технологія дозволяє автоматично формувати статистику успішності, виявляти типові помилки студентів і робити висновки щодо якості викладання певних тем або модулів.

У цьому контексті термін «тест» доцільно розуміти як спеціально підібрану систему завдань, кожне з яких вимагає від студента або однозначної відповіді, або певної комбінації відповідей, структурованої

відповідно до рівня складності та навчальних цілей. Тобто, тест не є просто переліком питань, а є цілісним інструментом оцінювання, побудованим з урахуванням логічної взаємозалежності завдань, їх відповідності навчальним цілям і вимогам до підготовки фахівця.

Під поняттям «тестовий контроль» слід розуміти більш широке явище, яке включає не лише сукупність завдань, а й систему науково-методично обґрунтованих процедур оцінювання та перевірки знань і навичок студентів. Така система охоплює вибір завдань, їх структурування, організацію тестування, способи оцінювання правильності відповідей та методи обробки результатів. Вона забезпечує комплексну оцінку рівня підготовки майбутніх фахівців, поєднує об'єктивність і стандартизованість із можливістю гнучкого аналізу індивідуальних досягнень, що робить її невід'ємною складовою сучасної педагогічної технології контролю навчальних досягнень.

Таким чином, комп'ютерне тестування представляє собою інтегровану систему оцінки знань, що поєднує ефективність, об'єктивність, мотивуючий потенціал для студентів і оптимізацію роботи викладача, і саме тому його застосування в сучасній освітній практиці є не просто бажаним, а необхідним для підвищення якості освітнього процесу.

1.3. Чинна підготовка майбутніх менеджерів в ЛАК з фінансів підприємств

Липковатівський аграрний фаховий коледж є провідним закладом фахової передвищої освіти, діяльність якого спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців освітнього ступеня «фаховий молодший бакалавр» за різними спеціальностями. Коледж забезпечений сучасною матеріально-технічною базою та кваліфікованим педагогічним колективом, що дозволяє ефективно реалізовувати освітні програми та підготовку фахівців, необхідних для розвитку аграрного сектору економіки України.

Історія закладу налічує понад століття. Він був заснований у 1902 році як сільськогосподарська школа і з того часу пройшов багато етапів розвитку, що відобразилися на зміні його статусу та назви. Згідно з наказом Міністерства сільського господарства і продовольства України від 15 травня 1995 року № 125, радгосп-коледж отримав сучасну назву – Липковатівський аграрний коледж, що відобразило його перехід на новий етап освітньої діяльності. Коледж функціонує на державній формі власності та належить до сфери управління Міністерства аграрної політики та продовольства України, виконуючи всі покладені на нього функції та підзвітний цьому органу.

Основні напрями діяльності коледжу охоплюють широкий спектр завдань. Це, перш за все, підготовка фахівців за державним замовленням та за договорами для задоволення потреб аграрного сектору України, організація освітнього, методичного та виробничо-господарського процесу, проведення науково-дослідної та раціоналізаторської діяльності, а також надання освітніх і супутніх послуг у межах законодавства. Крім того, заклад активно підтримує зовнішні контакти, включаючи міжнародну співпрацю, що сприяє підвищенню якості освіти та професійної підготовки студентів.

Коледж ставить перед собою конкретні завдання, серед яких забезпечення високого рівня освітньої діяльності з ліцензованих спеціальностей, що відповідає державним стандартам освіти. Значна увага приділяється розвитку творчих, мистецьких, спортивних і оздоровчих здібностей студентів, а також підтримці культурного та духовного розвитку особистості. Інтегральною частиною завдань є забезпечення державного замовлення та виконання угод з підприємствами та організаціями, вивчення потреб ринку праці та сприяння працевлаштуванню випускників. Особливе значення надається вихованню студентів у дусі українського патріотизму, поваги до Конституції України та високих етичних стандартів у стосунках між педагогічними працівниками та студентами. Коледж також здійснює

перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців, просвітницьку діяльність і популяризацію здорового способу життя.

Згідно з рішеннями Державної акредитаційної комісії, коледж отримав право готувати фахівців освітнього ступеня «фаховий молодший бакалавр» за низкою спеціальностей як на денній, так і на заочній формах навчання. Денна форма передбачає підготовку студентів на основі повної або базової загальної середньої освіти за спеціальностями «Виробництво і переробка продукції рослинництва», «Виробництво і переробка продукції тваринництва», «Ветеринарна медицина», «Менеджмент» та «Організація виробництва». Заочне навчання здійснюється за спеціальностями сільськогосподарського напрямку. Крім цього, коледж надає освітні послуги щодо підготовки фахівців за професіями «Водій автотранспортних засобів», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», «Оператор комп'ютерного набору» та «Оператор із штучного осіменіння тварин та птиці», а також забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти.

Організаційна структура коледжу включає відділення, навчально-дослідне господарство, навчально-практичний центр, предметні (циклові) комісії та інші підрозділи, що підтримують навчально-виховний процес і створюють комфортні соціально-побутові умови для студентів. Відділення об'єднують навчальні групи за спеціальностями та формами навчання і очолюються завідуючими, призначеними директором із числа педагогічних працівників, які мають повну вищу освіту та досвід навчально-методичної роботи. Предметні (циклові) комісії координують навчально-методичну, виховну та освітню діяльність у межах певних дисциплін і складаються щонайменше з трьох педагогів.

Для забезпечення навчально-виховного процесу та соціально-побутових потреб студентів коледж має значну інфраструктуру: сучасні лабораторії, навчальні кабінети, комп'ютерно-розмножувальний центр, навчальну клініку ветеринарної медицини, навчально-дослідне господарство,

навчально-практичний центр, навчально-виробничу майстерню та бібліотеку з читальним залом. Крім того, функціонують спортивно-оздоровчий комплекс, гуртожитки та їдальня з буфетом, що забезпечує комфортні умови для навчання та проживання студентів.

Коледж має широкі права у сфері організації освітнього процесу: він визначає зміст освіти відповідно до державних стандартів і освітньо-професійних програм, готує фахівців за державним замовленням, надає освітні послуги іноземним громадянам, розвиває власну соціальну інфраструктуру, залучає фахівців на договірних засадах, користується кредитами та пільгами, встановленими законодавством, укладає договори про співпрацю з науковими установами та міжнародними організаціями, проводить міжнародні науково-практичні семінари та конференції. Одночасно коледж зобов'язаний забезпечувати належний рівень навчально-виховного процесу, дотримання стандартів освіти, своєчасну сплату податків, виконання договірних зобов'язань, охорону праці, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, ефективне використання ресурсів та дотримання норм екологічної безпеки.

Учасниками освітнього процесу є педагогічні працівники, студенти та інші працівники коледжу. Педагогічні працівники мають вищу освіту, проходять спеціальну підготовку, призначаються директором і підлягають атестації кожні п'ять років. Вони мають права на захист професійної честі, проведення наукової роботи, вибір методів навчання та участь у громадському самоврядуванні. Водночас педагоги зобов'язані постійно підвищувати кваліфікацію, забезпечувати високий рівень викладання, сприяти розвитку здібностей студентів, виховувати повагу до традицій, законів та культурних цінностей України, захищати студентів від насильства та шкідливих звичок.

Студенти коледжу отримують освіту на конкурсній основі відповідно до їх здібностей та законодавства України. Вони користуються всіма правами

та обов'язками, передбаченими законами «Про освіту» та «Про фахову передвищу освіту». Система навчання побудована так, щоб забезпечити не лише знання та практичні навички, а й розвиток особистості, формування патріотизму, етичної поведінки, творчого мислення та готовності до професійної діяльності.

Таким чином, Липковатівський аграрний фаховий коледж є високопрофесійним освітнім закладом, що поєднує багатий історичний досвід з сучасними вимогами аграрної освіти, забезпечуючи підготовку фахівців, здатних ефективно працювати в різних галузях агропромислового комплексу, сприяти розвитку економіки та соціальної сфери України і реалізовувати свій потенціал у науковій, виробничій та громадській діяльності.

Зміст освіти визначається освітньо-професійною програмою підготовки фахівців, навчальними програмами дисциплін та іншими нормативними актами. Освітньо-професійна програма встановлює нормативний термін навчання та обсяг знань для освітнього ступеня «фаховий молодший бакалавр», визначає вимоги до обсягу та рівня професійної підготовки, затверджується Міністерством освіти і науки України.

Основу організації навчального процесу становлять навчальні плани, які визначають графік, перелік та послідовність навчальних дисциплін, форми занять та терміни проведення підсумкового контролю. Програми дисциплін конкретизують інформаційний обсяг, рівень знань і умінь, перелік рекомендованої літератури та дидактичних матеріалів, критерії та засоби оцінювання успішності навчання. Нормативні дисципліни обов'язкові, а вибіркові визначає Коледж. Робочі навчальні плани на кожний рік та робочі програми дисциплін конкретизують планування навчального процесу.

Форми навчання включають лекції, практичні, семінарські, лабораторні та індивідуальні заняття, консультації та самостійну роботу студентів. Лекція, як основна форма навчального заняття, покликана забезпечити

систематизоване оволодіння теоретичними знаннями та спрямувати подальшу самостійну та практичну діяльність студентів. Вона повинна бути логічно структурована, теоретично обґрунтована, за потреби ілюстрована наочними матеріалами, а її обсяг та тематика визначаються навчальним та робочим планом. Лекції проводяться у спеціально обладнаних приміщеннях, а викладачі, залучені до їх читання, мають відповідний досвід і педагогічну або практичну компетентність. Лектори зобов'язані дотримуватися робочих програм дисциплін, подавати конспекти, контрольні завдання, а в разі першого викладання курсу – проводити пробні лекції під наглядом досвідчених колег. Якість лекції оцінюється за змістом, структурою, здатністю сприяти активній самостійній роботі студентів, темпом подачі матеріалу, комунікабельністю та використанням наочних засобів. Контроль ефективності лекцій включає аналіз результатів навчання, думки студентів, самостійну роботу та практичні заняття, пов'язані з матеріалом лекцій, а також спостереження адміністрації та голови циклової комісії.

Практичне заняття у закладах освіти представляє собою особливу форму організації навчального процесу, що передбачає систематичне і цілеспрямоване включення студентів у процес опанування теоретичного матеріалу через його практичне застосування. Метою таких занять є не просто ознайомлення з основними положеннями навчальної дисципліни, а формування у студентів здатності до активного використання отриманих знань у конкретних ситуаціях. Для цього викладач готує індивідуальні завдання, що дозволяють кожному студенту опрацьовувати навчальний матеріал на рівні, який відповідає його здібностям та попередній підготовці, а також розвивати власні практичні навички.

Проведення практичних занять передбачає використання спеціально облаштованих аудиторій та лабораторій, обладнаних усім необхідним для ефективного виконання навчальних завдань, відпрацювання практичних умінь і набуття професійних навичок. Планування таких занять завжди

здійснюється заздалегідь, а студентам надається перелік тем, обсяг рекомендованої літератури та методичні вказівки для підготовки. Відповідно до робочої навчальної програми, кожне практичне заняття має конкретну мету, чіткий алгоритм виконання, а також визначений обсяг контрольних завдань для перевірки засвоєного матеріалу.

Для організації ефективного практичного заняття викладач готує комплекс методичних матеріалів, що включає тестові завдання для перевірки базових знань, покрокові інструкції щодо виконання практичних завдань, алгоритми формування і відпрацювання навичок та методичні матеріали для підсумкового контролю. При цьому групи студентів для практичних занять формуються так, щоб їх кількість не перевищувала половини академічної групи, що дозволяє забезпечити високий рівень індивідуального підходу та активної взаємодії викладача з кожним студентом.

Якісна організація практичного заняття визначається кількома ключовими факторами: практичною спрямованістю і виховним впливом, високим рівнем професійної підготовки викладача, раціональною та логічно побудованою структурою заняття, а також ефективним використанням наочних матеріалів, технічних засобів навчання та обладнання. Крім того, важливо, щоб викладач та студенти вміли грамотно застосовувати наявні ресурси для досягнення навчальних цілей. Перевірка якості практичних занять здійснюється через замір і оцінку результатів виконання завдань студентами, аналіз їх самостійної роботи, а також шляхом відвідування занять викладачами суміжних дисциплін та адміністрацією навчального закладу.

Семінарські заняття відрізняються від практичних тим, що основний акцент робиться на організації дискусії і обговоренні заздалегідь визначених тем. Студенти готують тези виступів на основі індивідуально виконаних завдань, рефератів чи аналітичних оглядів. Основне призначення семінарів полягає у розвитку самостійності та критичного мислення студентів,

закріпленні знань, розвитку навичок роботи з навчальною та довідниковою літературою, а також формуванні умінь виділяти ключові положення матеріалу та обґрунтовувати власну позицію у дискусії. Семінарські заняття проводяться у невеликих аудиторіях із повною академічною групою, а тематика занять і порядок їх проведення визначаються робочою програмою дисципліни. Викладач оцінює підготовлені студентами матеріали, активність у дискусії та здатність логічно аргументувати власну точку зору, а результати занять вносяться до навчального журналу.

Лабораторні заняття забезпечують студентам можливість безпосереднього практичного дослідження теоретичних положень дисципліни через виконання експериментальних робіт, натурних чи імітаційних дослідів. Вони проводяться під керівництвом викладача у спеціально оснащених лабораторіях з відповідним обладнанням та устаткуванням, включаючи комп'ютерні програми і засоби обчислювальної техніки. Тематика лабораторних робіт визначається навчальною програмою дисципліни. Лабораторне заняття включає підготовку студентів, виконання дослідів, оформлення індивідуальних звітів та їх захист перед викладачем. Оцінювання лабораторних робіт здійснюється за конкретними критеріями, а підсумкові результати враховуються при виставленні семестрових оцінок. Контроль якості лабораторних занять здійснюється шляхом усного або письмового опитування студентів, аналізу звітів і відвідування занять адміністрацією та методичними працівниками.

Індивідуальні заняття передбачають особливу форму організації навчального процесу, орієнтовану на студентів із високими здібностями або схильністю до науково-дослідної діяльності. Вони проводяться поза основним навчальним графіком і спрямовані на розвиток творчого потенціалу студентів, поглиблене опанування дисциплін та участь у наукових дослідженнях. Виконання індивідуальних завдань здійснюється під

керівництвом висококваліфікованих викладачів і включає реферати, аналітичні роботи, творчі проєкти та навчально-дослідні завдання.

Консультації виступають як навчальна форма, орієнтована на отримання студентом відповідей на окремі теоретичні чи практичні питання, а також пояснення складних аспектів дисципліни. Вони можуть проводитися індивідуально або для академічної групи відповідно до заздалегідь затвердженого графіка, що включає як поточні консультації протягом семестру, так і передекзаменаційні консультації.

Самостійна робота студента є фундаментальним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних занять час і становить від однієї третини до двох третин навчального навантаження дисципліни. Вона реалізується через опрацювання підручників, методичних посібників, наукової та періодичної літератури, роботу з конспектами лекцій та практикумами, а також виконання індивідуальних завдань і навчально-дослідних проєктів. Самостійна робота забезпечує розвиток умінь аналізувати матеріал, проводити самоконтроль і застосовувати отримані знання на практиці.

Практична підготовка студентів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми. Вона здійснюється під безпосереднім керівництвом викладачів або майстрів виробничого навчання, а також на базі підприємств та організацій за спеціальністю. Практика дозволяє студентам набути необхідних професійних навичок, оволодіти практичними методами роботи та застосовувати отримані знання у реальних умовах виробничої чи професійної діяльності.

Контроль навчальних досягнень студентів включає поточну перевірку знань під час практичних, лабораторних та семінарських занять, а також підсумковий контроль, що здійснюється через екзамени, диференційовані заліки або заліки. Підсумковий контроль може здійснюватися у модульній формі, коли оцінка визначається за результатами завершених етапів навчання

без необхідності складання традиційного екзамену. Екзамени проводяться згідно з розкладом екзаменаційних сесій, а студент допускається до них лише після виконання всіх видів навчальних робіт дисципліни.

Державна атестація студентів здійснюється спеціально створеною державною комісією після завершення навчання для встановлення рівня підготовки фахівців. Комісія включає представників адміністрації навчального закладу, викладачів та, за потреби, представників роботодавців. Результати атестації визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». У разі успішного складання екзаменів студент отримує диплом державного зразка, що підтверджує здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за відповідною спеціальністю.

Таким чином, навчальний процес є багаторівневою і комплексною системою, у якій поєднуються різні форми та методи занять, самостійна робота, практична підготовка та контроль навчальних досягнень. Всі ці елементи взаємопов'язані, забезпечують формування професійної компетентності, творчих здібностей та самостійності студентів, що є ключовою умовою підготовки висококваліфікованих фахівців у сучасній вищій школі.

У навчальному плані підготовки фахівців за спеціальністю 073 «Менеджмент» передбачено обов'язкове вивчення дисципліни «Фінанси підприємства», яка належить до нормативних предметів професійної підготовки. Загальний обсяг цієї дисципліни становить 180 академічних годин, розподілених між різними формами навчальної роботи. Зокрема, для засвоєння теоретичного матеріалу відведено 60 годин лекційних занять, спрямованих на систематичне формування у студентів фундаментальних знань з фінансів підприємств. Лабораторні заняття обсягом 30 годин надають можливість практичного закріплення здобутих знань через виконання фінансових розрахунків, аналіз реальних або змодельованих фінансових ситуацій та застосування методів фінансового планування. Самостійна

робота студентів, що займає 90 годин, спрямована на глибоке опрацювання теоретичного матеріалу, виконання практичних завдань та підготовку до підсумкового контролю. Контроль знань та рівня засвоєння дисципліни здійснюється у формі екзамену, що дозволяє оцінити як теоретичну підготовку, так і практичні навички студентів.

Головною метою вивчення дисципліни «Фінанси підприємства» є формування у майбутніх менеджерів комплексного бачення фінансових процесів та механізмів функціонування підприємств у сфері господарювання. Дисципліна спрямована на те, щоб студенти оволоділи системою базових знань про фінансові відносини, які виникають між суб'єктами господарювання, зрозуміли природу фінансових ресурсів підприємств, їх структуру та основні джерела формування. Важливим компонентом є також засвоєння принципів фінансового планування та організації фінансової діяльності, що дозволяє майбутнім менеджерам ефективно управляти ресурсами та забезпечувати фінансову стабільність підприємства.

Серед основних завдань дисципліни можна виділити низку ключових напрямів навчальної роботи. По-перше, студентам необхідно зрозуміти сутність фінансів підприємства та їх функціональні можливості, досягнути механізми обігу фінансових ресурсів і роль фінансів у забезпеченні господарської діяльності. По-друге, навчальна дисципліна передбачає ознайомлення з організаційною структурою фінансів підприємств, методами управління ними та шляхами забезпечення ефективного використання наявних ресурсів. По-третє, студентам надається практичний досвід у виконанні фінансових розрахунків, що включає аналіз фінансових показників, формування звітності та оцінювання фінансового стану підприємства. По-четверте, дисципліна охоплює методологію фінансового планування, що дозволяє студентам розробляти бюджети, планувати доходи і витрати, оцінювати ризики та прогнозувати економічні результати діяльності.

Таким чином, навчальна дисципліна «Фінанси підприємства» виконує комплексну освітню функцію: вона формує у студентів як теоретичні знання, необхідні для розуміння фінансових процесів на підприємствах, так і практичні навички, які дозволяють застосовувати ці знання у реальних економічних умовах. Опанування дисципліни сприяє розвитку аналітичного мислення, умінню приймати ефективні управлінські рішення, оцінювати фінансову ефективність діяльності підприємств і прогнозувати економічні наслідки різних управлінських рішень. Завдяки такому підходу студенти отримують не лише знання про фінанси, а й практичні компетентності, необхідні для майбутньої професійної діяльності в галузі управління підприємствами.

Програма навчальної дисципліни:

Змістовний модуль №1

Тема 1.1. Сутність і основи організації фінансів підприємств

Тема 1.2. Організація грошових розрахунків підприємств

Тема 1.3. Грошові надходження підприємств

Тема 1.4. Формування і використання прибутку

Змістовний модуль №2

Тема 2.1. Оподаткування підприємств

Тема 2.2. Кредитування підприємств

Тема 2.3. Обігові кошти та їх організація на підприємствах

Тема 2.4. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Змістовний модуль №3

Тема 3.1. Фінансове планування на підприємствах

Тема 3.2. Оцінювання фінансового стану підприємства

Тема 3.3. Фінансова санація підприємства.

Теми лабораторних занять:

Модуль №1

1 Оформлення документації щодо відкриття рахунків. Заповнення розрахунково-платіжної документації.

2 Розрахунок виручки від реалізації продукції, робіт і послуг. Визначення цін на продукцію з використанням різних методів ціноутворення.

3 Визначення фінансових результатів діяльності підприємства. Складання звіту про фінансові результати. Розподіл чистого прибутку підприємства.

Модуль №2

4 Розрахунок основних видів податків і зборів.

5 Заповнення податкових декларацій.

6 Оцінювання платоспроможності позичальника.

Складання документів щодо отримання банківського кредиту.

7 Нарахування відсотків за кредитними операціями.

8 Оцінювання платоспроможності позичальника.

Складання документів щодо отримання банківського кредиту.

9 Нарахування відсотків за кредитними операціями.

10 Розрахунок показників стану та ефективності використання основних засобів. Розрахунок суми амортизації з використанням різних методів.

11 Визначення потреби в обігових коштах.

Розрахунок показників стану та використання обігових коштів.
Розрахунок ефективності обігових коштів.

Модуль № 3

12 Складання фінансового плану підприємства

13 Розрахунок показників оцінювання майнового стану підприємства. Розрахунок показників ліквідності та платоспроможності підприємства. Розрахунок показників фінансової стійкості підприємства.

Розрахунок показників рентабельності підприємства.

14 Складання плану фінансового оздоровлення підприємства.

У навчальному процесі значну роль відіграють індивідуальні завдання, що спрямовані на поглиблене засвоєння студентами теоретичних основ та практичних аспектів фінансової діяльності підприємств. Серед таких завдань особливе місце займає підготовка рефератів, які дозволяють студентам самостійно досліджувати ключові питання фінансової організації, аналізувати сучасні підходи та формувати власні науково обґрунтовані висновки. Завдання такого роду стимулюють розвиток аналітичного мислення, критичного сприйняття інформації та здатності логічно структурувати матеріал.

Однією з тем, над якою студенти працюють у межах індивідуальних завдань, є сутність і основи організації фінансів підприємств. Вона охоплює фундаментальні поняття фінансової системи, механізми управління грошовими потоками, структуру фінансових ресурсів підприємства та принципи їх ефективного використання. Розгляд цієї теми передбачає ознайомлення з класифікацією фінансів, функціями фінансової діяльності та методами контролю фінансових показників, що є необхідним для розуміння процесів формування і розподілу фінансових ресурсів.

Наступним напрямом для індивідуальної роботи є організація грошових розрахунків на підприємствах. Студенти вивчають різноманітні форми грошових взаєморозрахунків, порядок виконання платіжних операцій, специфіку безготівкових і готівкових розрахунків, а також нормативні та законодавчі основи організації фінансових операцій. Особлива увага приділяється контролю правильності оформлення платіжних документів та забезпеченню фінансової дисципліни у господарській діяльності.

Тема грошові надходження підприємств зосереджена на вивченні джерел формування фінансових ресурсів підприємства, їх різновидах та специфіці надходжень від реалізації продукції, надання послуг, виконання

робіт. Студенти аналізують фактори, що впливають на динаміку грошових надходжень, а також методи оптимізації грошових потоків для забезпечення стабільної фінансової діяльності та своєчасного виконання зобов'язань.

Важливим аспектом фінансової діяльності підприємства є формування і використання прибутку. Під час опрацювання цієї теми студенти досліджують механізми визначення чистого та валового прибутку, способи його розподілу між реінвестуванням, виплатою дивідендів та резервними фондами. Також увага приділяється питанням забезпечення ефективного використання прибутку з метою підвищення фінансової стійкості та інвестиційного потенціалу підприємства.

Не менш значущою є тема оподаткування підприємств, яка охоплює вивчення системи податків і зборів, порядок їх нарахування та сплати, вплив податкової політики на фінансовий стан підприємства. Студенти аналізують законодавчі норми, що регулюють оподаткування, та оцінюють ефективність податкового планування як інструменту оптимізації фінансових потоків підприємства.

Тема кредитування підприємств передбачає поглиблене вивчення джерел залучення позикових коштів, видів кредитів, умов їх надання, процентних ставок, а також механізмів повернення коштів і контролю за кредитними ризиками. Особливу увагу приділяють аналізу взаємозв'язку між кредитною політикою підприємства і його фінансовою стійкістю.

Не менш актуальним напрямом є фінансове забезпечення відтворення основних засобів, що передбачає оцінку потреби підприємства в оновленні і модернізації матеріально-технічної бази, планування капітальних вкладень, використання амортизаційних відрахувань та інших джерел фінансування інвестиційної діяльності. Студенти вчаться розраховувати потребу у фінансових ресурсах для забезпечення безперервного виробничого процесу та підвищення ефективності використання основних фондів.

Тема обігові кошти та їх організація на підприємствах охоплює механізми формування та ефективного використання обігових активів, визначення потреби в оборотних коштах, оптимізацію їх структури та забезпечення ліквідності підприємства. Розглядаються питання контролю за рухом матеріальних і грошових ресурсів, що є необхідним для безперебійного функціонування виробничого процесу.

Важливим аспектом є фінансове планування на підприємствах, що включає складання бюджету, прогнозування фінансових результатів, аналіз доходів і витрат, визначення оптимальних шляхів розподілу фінансових ресурсів. Студенти навчаються використовувати різні методи прогнозування, планувати фінансову діяльність на короткостроковий та довгостроковий періоди, а також оцінювати ефективність планових рішень.

Особлива увага приділяється оцінюванню фінансового стану підприємства, що передбачає аналіз ключових фінансових показників, визначення ліквідності, платоспроможності, рентабельності, а також виявлення потенційних ризиків. Студенти навчаються проводити комплексну фінансову діагностику, формувати висновки та рекомендації щодо покращення економічного стану підприємства.

Не менш важливою є тема фінансова санація підприємства, що охоплює питання відновлення фінансової стабільності збиткових підприємств, розробки планів антикризового управління, реструктуризації боргових зобов'язань та оптимізації витрат. Студенти вивчають сучасні методи і підходи до санації, оцінюють їх ефективність та наслідки для стійкості фінансової системи підприємства.

Таким чином, підготовка рефератів за зазначеними темами є не просто академічним завданням, а комплексним інструментом формування у студентів цілісного уявлення про фінансову діяльність підприємства, розвиток аналітичних і дослідницьких навичок, уміння самостійно працювати з джерелами інформації, структурувати знання та формулювати

аргументовані висновки. Цей вид індивідуальної роботи сприяє глибокому засвоєнню навчального матеріалу, формує компетентності, необхідні для майбутньої професійної діяльності, та забезпечує високий рівень підготовки фахівців у сфері фінансів підприємств.

Методи навчання: лекція, бесіда, узагальнення, інструктаж, проблемно-пошуковий.

Методи контролю: усне опитування, тестування, модульний контроль.

Саме розробка на науковій основі системи різнорівневих тестів – предмет та результат даного наукового дослідження.

Висновки до першого розділу

1. Система контролю якості підготовки фахівців виконує комплекс важливих завдань, серед яких: визначення рівня розвитку компетентностей студентів та прояву їхніх професійних і особистісних навичок; перевірка, оцінювання і порівняння фактичних знань, умінь та навичок студентів із запланованими результатами навчання на всіх етапах освітнього процесу; аналіз якості засвоєння матеріалу з конкретної дисципліни; оцінка відповідності змісту навчання, використовуваних методів, форм і засобів підготовки цільовим завданням підготовки фахівців та державним стандартам освіти; стимулювання регулярної самостійної роботи і розвитку пізнавальної активності студентів; виявлення та підтримка творчих здібностей, підвищення мотивації до вивчення дисципліни; оцінювання ефективності індивідуальної роботи; систематичне впровадження інноваційних освітніх технологій для підвищення якості навчального процесу.

2. Організація контролю знань та навичок студентів передбачає виконання певних вимог. Зокрема, контроль має бути чітко зорієнтований на досягнення конкретних навчальних цілей, забезпечувати однозначне визначення результатів та застосовувати методи об'єктивного аналізу й оцінювання.

3. Контроль виконує декілька взаємопов'язаних функцій: контролюючу (перевірка знань), навчальну (підтримка процесу навчання), діагностико-коригуючу (виявлення прогалин і внесення корективів), стимулюючу та мотиваційну, розвиваючу (сприяння професійному й особистісному зростанню студентів) та виховну (формування дисциплінованості і відповідальності).

4. Організація контролю та оцінювання знань ґрунтується на ряді принципів: індивідуальний і диференційований підхід до кожного студента,

систематичність та регулярність перевірки знань, тематичність, єдність вимог викладачів, об'єктивність оцінювання, прозорість процесу та відкритість результатів.

5. Липковатівський аграрний фаховий коледж – це заклад фахової передвищої освіти, який надає освітні послуги для підготовки фахових молодших бакалаврів за різними спеціальностями. Коледж володіє необхідною матеріально-технічною базою та кваліфікованим педагогічним складом. Основні напрямки його діяльності включають: підготовку фахівців за державним замовленням та за договорами для аграрного сектору; організацію освітньої, методичної, фінансово-господарської та виробничо-комерційної роботи; проведення науково-дослідницької та раціоналізаторської діяльності; надання освітніх та додаткових послуг, не заборонених законодавством; розвиток зовнішніх зв'язків і партнерств.

6. Для спеціальності 073 «Менеджмент» навчальним планом передбачено вивчення дисципліни «Фінанси підприємства» обсягом 180 годин, з яких 60 години відведено на лекції, 30 години на лабораторні заняття і 90 години на самостійну роботу студентів. Контроль знань здійснюється у формі екзамену. Основною метою курсу є формування цілісного розуміння фінансових відносин у підприємницькій діяльності, управління фінансовими ресурсами, планування фінансів та організація фінансової діяльності підприємства. Завдання дисципліни включають вивчення сутності та функцій фінансів підприємств, джерел формування фінансових ресурсів, організації фінансів підприємства, набуття практичних навичок фінансових розрахунків, методів фінансового планування та оцінки фінансового стану.

7. Програма дисципліни складається з трьох змістових модулів:

Модуль 1: Сутність і основи організації фінансів підприємства; організація грошових розрахунків; грошові надходження; формування і використання прибутку.

Модуль 2: Оподаткування підприємств; кредитування; організація обігових коштів; фінансове забезпечення відтворення основних засобів.

Модуль 3: Фінансове планування; оцінка фінансового стану; фінансова санація підприємства.

8. У навчальному процесі застосовуються різні методи навчання: лекція, бесіда, узагальнення, інструктаж та проблемно-пошукові підходи. Контроль засвоєння знань здійснюється через усне опитування, тестування та модульний контроль.

9. Науково обґрунтована розробка системи багаторівневих тестів є предметом та результатом відповідного дослідження, що дозволяє підвищити ефективність оцінювання знань студентів.

РОЗДІЛ 2

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ТЕСТІВ ДЛЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ» З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

2.1. Теоретичні передумови застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств»

Досвід практиків засвідчує, що процес створення тестових завдань є досить складним і ресурсомістким, оскільки вимагає від розробника не лише спеціальних методичних знань, але й умінь точного аналізу навчального матеріалу та передбачення його сприйняття студентами. Водночас, слід зазначити, що неформальні тести, призначені переважно для потреб одного викладача чи обмеженого кола студентів (зазвичай – одного курсу), не потребують таких масштабних зусиль. Їх створення відрізняється меншими методичними витратами та більшою гнучкістю, що дозволяє використовувати їх у рамках навчання профілюючих спеціальних дисциплін кафедри.

На відміну від цього, стандартизовані тести характеризуються багатоступеневим процесом розробки. Згідно з підходом В. Аванесова, виділяють чотири основні етапи: аналіз навчального матеріалу та складання плану тесту, безпосереднє створення завдань, оцінка якості окремих завдань та комплексний аналіз тесту в цілому. К. Інгенкамп пропонує п'ять етапів: підготовче планування, курикулумний аналіз, конструювання завдань, аналіз завдань та фінальна вивірка. При детальному порівнянні цих підходів виявляється, що принципові відмінності незначні – перший та другий етапи Інгенкампа в Аванесова поєднані в один.

Незалежно від обраної методики, при розробці тестів застосовуються подібні вимоги до всіх етапів, за винятком підготовчого планування і конструювання завдань, які залишаються універсальними. Особлива увага приділяється курикулумному аналізу, який є критично важливим для тестів, орієнтованих на співвідносну групу студентів. Тут необхідно детально опрацювати навчальні програми, підручники та інші джерела, залучаючи групу експертів для визначення ключових навчальних цілей і пріоритетів.

Основною складністю при створенні критерійних тестів є формалізація та опис сукупності завдань, що повністю репрезентують певний навчальний модуль, з метою формування репрезентативної вибірки. Це забезпечує так звану змістову або контент-валідність тесту, що робить курикулумний аналіз центральним елементом процесу.

При формуванні тестових завдань важливо керуватися низкою принципів, визначених у працях провідних методистів. Принцип значущості вимагає включати до тесту лише ті елементи знань, які є ключовими та структурними для формування цілісного розуміння дисципліни. Наукова достовірність передбачає використання виключно об'єктивно вірних даних, що відповідають сучасному стану науки. Репрезентативність полягає в адекватному відображенні всієї структури знань без необхідності включення абсолютно всіх елементів. Варіативність забезпечує адаптацію тесту до рівня підготовки студентів і розвитку науки, а системність – логічне, послідовне та взаємопов'язане включення завдань.

Справжній педагогічний тест формується як інтеграція змісту та форми завдань, де форма слугує засобом вираження змісту і одночасно визначає його точність. При цьому не весь навчальний матеріал піддається трансформації у тестові завдання: великі розрахунки або детальні описи часто не можуть бути повноцінно представлені в тестовій формі.

Конструювання завдань є ключовим етапом у процесі створення тесту. Різні класифікації завдань враховують рівні засвоєння знань. Так,

В.Безпалько виділяє завдання на пізнавальні, алгоритмічні, евристичні та творчі, тоді як В. Аванесов пропонує завдання з вибором однієї правильної відповіді, кількох правильних відповідей та з визначенням найбільш правильної відповіді.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді є найпоширенішими через зручність автоматизації оцінювання. Для підвищення достовірності результатів використовуються від 4 до 6 варіантів відповіді, включаючи дістрактори – правдоподібні, але неправильні відповіді, які перевіряються емпірично. Завдання з кількома правильними відповідями ускладнюють оцінку, оскільки студент самостійно визначає повноту відповіді, що сприяє розвитку аналітичного мислення.

Завдання відкритої форми вимагають від студентів самостійного формулювання відповіді – назви, поняття, формули або дати – і зменшують ймовірність випадкового вгадування. Їх рекомендується застосовувати для перевірки фундаментальних знань та ключових елементів дисципліни. Завдання на відповідність дозволяють комплексно перевірити знання пов'язаних між собою елементів, причому кількість елементів у правому стовпчику зазвичай перевищує лівий у 2-3 рази, а надлишкові елементи виконують роль дістракторів. Матричні завдання, хоча і рідко застосовуються через громіздкість, дозволяють оцінити знання більш складних структур.

Завдання на встановлення правильної послідовності формують алгоритмічне мислення, вчать правильно організовувати дії, операції, розрахунки та процеси, що особливо важливо при вивченні спеціальних дисциплін. Алгоритм повинен бути зрозумілим, однозначним і коректним, забезпечуючи оптимальну послідовність кроків для досягнення мети.

У підсумку, неформальні тести, створювані викладачами для власних цілей, дозволяють значно скоротити час, матеріальні та людські ресурси, зберігаючи при цьому ефективність контролю знань студентів. Процес їх

створення включає підготовче планування, аналіз навчального матеріалу, написання завдань та перевірку як окремих елементів, так і тесту в цілому. Дотримання цих етапів є важливою дидактичною умовою забезпечення об'єктивного та всебічного контролю навчальних досягнень студентів.

Процес формування тестових завдань передбачає насамперед визначення їхньої форми та типу. Закриті завдання, які передбачають вибір готової відповіді, часто піддаються критиці за обмеженість у демонстрації глибини знань студента. Водночас відкриті завдання, де відповіді формулюються самостійно, здобувають дедалі більшу популярність. Така тенденція пояснюється тим, що відкриті завдання унеможливають просте запам'ятовування правильних відповідей і стимулюють більш осмислене засвоєння матеріалу. Обидві форми мають як переваги, так і недоліки, що обумовлює наявність як прихильників, так і критиків кожної з них. Проте, як відзначають низка зарубіжних дослідників, наразі немає переконливих наукових доказів того, що одна форма є принципово ефективнішою за іншу. З цієї причини доцільно застосовувати у тестах різні типи завдань, орієнтуючись на специфіку навчального матеріалу, можливості автоматизованої перевірки та професійну підготовку авторів тестів.

На етапі проєктування тесту визначається оптимальна форма та кількість завдань. Для забезпечення збалансованого охоплення тем навчальної дисципліни рекомендується скласти технічне завдання на розробку тесту, яке фіксує всі ключові параметри та критерії.

Не менш важливим є питання порядку розміщення завдань у тесті. Аналіз науково-методичної літератури показав, що залежно від цілей оцінювання завдання можна розташовувати:

- за зростанням складності;
- у випадковому порядку;
- за спеціальною схемою, що ґрунтується на теоретичних засадах або принципах переносу та трансформації навичок;

- комбіновано, поєднуючи спеціальний і випадковий порядок.

У практиці тестування для гомогенних тестів успішності найбільш поширеним є розташування завдань за зростанням складності. Такий підхід дозволяє виявити реальну структуру знань студентів і визначити наявні прогалини у засвоєнні матеріалу. Водночас у неформальних тестах заздалегідь встановити точний рівень складності кожного завдання складно. Проте досвід показує, що складність завдання є відносно стабільною величиною і практично не залежить від його позиції в тесті. Це дозволяє після проведення тестування впорядкувати завдання за рівнем складності, що полегшує статистичну обробку результатів.

Таким чином, у неформальних тестах порядок розташування завдань має визначатися логічною послідовністю матеріалу та взаємозв'язком його окремих елементів. Дотримання цих принципів забезпечує точне виявлення знань студентів і дозволяє ідентифікувати прогалини у їхньому навчанні при аналізі матриці результатів.

Після створення завдань тест повинен пройти експертизу, залучивши досвідчених викладачів. Як радить В. Аванесов, експерти оцінюють:

- відповідність тесту навчальній програмі;
- повноту охоплення теми або розділу;
- ймовірність того, що правильна відповідь свідчить про знання теми студентом.

Позитивна експертна оцінка підтверджує готовність тесту та його змістову валідність. Інакше навіть підготовлені та старанні студенти можуть отримати низькі оцінки, що не відображатиме реального рівня їхніх знань.

Ще один важливий аспект – забезпечення однозначності оцінювання. Досвід апробації різних моделей оцінювання показав, що найзручнішою є дихотомічна система, коли кожне завдання оцінюється 1 балом за правильну відповідь і 0 – за неправильну. Для тестів із вибором однієї відповіді корекція підсумкового результату через випадкову догадку є незначною та практично

не впливає на надійність результатів, що підтверджує практичний досвід та думки інших дослідників.

Надійність вимірювання знань у неформальних тестах оцінюється вже після їх проведення, на відміну від стандартизованих тестів, де цей етап передуює застосуванню. Для підсумкового контролю доцільно поєднувати тестові завдання з відкритими завданнями репродуктивного характеру, що вимагають розгорнутої, аргументованої відповіді з прикладами. На основі таких вимог формуються критерії оцінювання результатів.

2.2. Розробка і реалізація дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств»

Методика розробки та реалізації дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів Липковатівського аграрного фахового коледжу спеціальності "Менеджмент" з дисципліни «Фінанси підприємств».

Зміст

1. Вступ.
2. Структура дисципліни.
3. Цілі та завдання тестування.
4. Класифікація та форми тестових завдань.
5. Етапи розробки тестів.
6. Розробка тестових завдань за змістовними модулями.
7. Вибір форм і видів завдань.
8. Встановлення правильних відповідей та дістракторів.
9. Розміщення завдань у тесті.
10. Експертиза та апробація тесту.
11. Підсумкове оцінювання та аналіз результатів.
12. Висновки.
1. Вступ.

Дидактичне тестування є однією з найбільш ефективних форм контролю знань студентів. Основна мета методики полягає у створенні системи тестів, що дозволяє перевіряти рівень засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Фінанси підприємств» та забезпечує об'єктивну оцінку знань, умінь, навичок та здібностей студентів.

Мета методики:

- створення ефективних інструментів контролю навчальних досягнень студентів спеціальності «Менеджмент»;
- формування єдиної системи тестування, що охоплює всі змістові модулі дисципліни «Фінанси підприємств»;
- підвищення об'єктивності оцінки та оптимізація роботи викладачів.

2. Структура дисципліни:

Змістовний модуль №1

- 1.1. Сутність і основи організації фінансів підприємств
- 1.2. Організація грошових розрахунків підприємств
- 1.3. Грошові надходження підприємств
- 1.4. Формування і використання прибутку

Змістовний модуль №2

- 2.1. Оподаткування підприємств
- 2.2. Кредитування підприємств
- 2.3. Обігові кошти та їх організація на підприємствах
- 2.4. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Змістовний модуль №3

- 3.1. Фінансове планування на підприємствах
- 3.2. Оцінювання фінансового стану підприємства
- 3.3. Фінансова санація підприємства
3. Цілі та завдання тестування.

Основними цілями є:

- визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу;
- оцінка практичних навичок у вирішенні фінансових задач;
- виявлення прогалин у знаннях студентів;
- стимулювання самостійної роботи та підвищення мотивації до навчання.

4. Класифікація та форми тестових завдань.

Завдання поділяються на закриті та відкриті:

- закриті: з вибором однієї правильної відповіді, з вибором кількох правильних відповідей, на встановлення відповідності, на встановлення послідовності;
- відкриті: завдання, де студент сам формує відповідь (коротка відповідь, формула, поняття).

5. Етапи розробки тестів:

1. Підготовче планування

- Визначення мети тестування.
- Визначення аудиторії студентів (потoki, групи).
- Формулювання очікуваних результатів тестування.

2. Аналіз змісту навчального матеріалу

- Опрацювання лекцій, підручників, навчальних посібників.
- Визначення ключових понять, структурних елементів та компетенцій, що підлягають контролю.
- Структурування матеріалу за рівнями засвоєння: знати, розуміти, застосовувати.

3. Конструювання тестових завдань

- Вибір форми завдань:
 - закриті (вибір однієї або кількох відповідей, встановлення відповідності, встановлення правильної послідовності);
 - відкриті (коротка відповідь, доповнення).
- Визначення кількості завдань для кожного модуля.

- Формування дистракторів для закритих завдань.

4. **Перевірка та редагування завдань**

- Експертна оцінка відповідності тесту навчальній програмі.
- Аналіз логічної послідовності та зрозумілості формулювань.

5. **Розміщення завдань у тесті**

- У порядку зростання складності або за логічною структурою матеріалу.

6. **Оцінка результатів і корекція**

- Використання дихотомічної оцінки (1 бал за правильну відповідь, 0 – за неправильну).

- Підрахунок сумарного бала і формування підсумкової оцінки.

6. **Розробка тестових завдань за змістовними модулями**

Змістовний модуль №1:

Тема 1.1: питання на розпізнавання ключових понять та структури фінансів підприємств.

Тема 1.2: завдання на розрахунки та визначення правильності грошових розрахунків.

Тема 1.3: завдання на класифікацію джерел надходжень.

Тема 1.4: завдання на аналіз формування та використання прибутку.

Змістовний модуль №2:

Тема 2.1: завдання на визначення видів податків та їх розрахунок.

Тема 2.2: завдання на аналіз кредитування та оцінку кредитоспроможності.

Тема 2.3: завдання на організацію обігових коштів та оптимізацію оборотного капіталу.

Тема 2.4: завдання на оцінку потреб у фінансовому забезпеченні відтворення основних засобів.

Змістовний модуль №3:

Тема 3.1: завдання на складання фінансових планів.

Тема 3.2: завдання на оцінку фінансового стану підприємства.

Тема 3.3: завдання на аналіз процедур фінансової санації.

Приклади тестових завдань:

Модуль 1: Основи фінансів підприємства

1. Закрите завдання з вибором однієї правильної відповіді:

○ Що є основним джерелом фінансування підприємства?

а) Прибуток. б) Позики банку. в) Амортизація. г) Резервний фонд

Правильна відповідь: а) Прибуток

2. Відкрите завдання:

○ Назвіть три основні функції фінансів підприємства.

Очікувана відповідь: планування, контроль, розподіл ресурсів

Модуль 2: Оподаткування і кредитування

1. Завдання на встановлення відповідності:

Податки і їх функції:

○ А. Податок на прибуток – ____

○ В. Податок на землю – ____

Відповідь: А – фінансове забезпечення діяльності, В – регулювання землекористування

2. Закрите завдання з вибором кількох відповідей:

○ Основні джерела кредитування підприємства: а) Банківські кредити,

б) Випуск облігацій, в) Самофінансування, г) Продаж основних засобів

Правильні відповіді: а, б, в

Модуль 3: Фінансове планування

1. Завдання на встановлення послідовності:

○ Розташуйте етапи оцінки фінансового стану:

1. Аналіз ліквідності

2. Оцінка рентабельності

3. Аналіз платоспроможності

Правильна послідовність: 1 → 3 → 2

7. Вибір форм і видів завдань.

Для кожної теми доцільно комбінувати різні форми завдань:

- закриті завдання: 50-60% від загальної кількості, для швидкого автоматизованого оцінювання;
- відкриті завдання: 40-50%, для перевірки глибини знань та аналітичних умінь.

8. Встановлення правильних відповідей та дістракторів.

Для завдань з вибором однієї відповіді: 1 правильна, 3-5 правдоподібних, але неправильних.

Для завдань з вибором кількох відповідей: 2-5 правильних серед 5-14 варіантів.

Дістрактори підбираються на основі типових помилок студентів.

9. Розміщення завдань у тесті:

- логічно за темами та рівнями складності;
- для гомогенних груп – у порядку зростання складності;
- для неформальних тестів порядок може бути довільний, залежно від логіки викладу матеріалу.

10. Експертиза та апробація тесту:

- перевірка відповідності тесту програмі та його змістовної валідності досвідченими викладачами;
- апробація тесту на невеликій групі студентів для оцінки ясності формулювань і ефективності завдань.

11. Підсумкове оцінювання та аналіз результатів:

- використання дихотомічної оцінки: 1 бал за правильну відповідь, 0 балів – за неправильну;
- аналіз результатів дозволяє виявити прогалини у знаннях та скоригувати навчальний процес;
- після тестування проводиться підсумковий аналіз для оптимізації подальшого навчання та контролю.

12. Висновки:

1. Дидактичні тести забезпечують об'єктивний і системний контроль знань студентів.
2. Використання різних форм завдань дозволяє охопити всі рівні засвоєння матеріалу.
3. Розробка тестів вимагає уважного аналізу навчального матеріалу, визначення ключових понять та формування дістракторів.
4. Впровадження методики сприяє підвищенню ефективності навчального процесу, самоконтролю студентів і підготовки майбутніх менеджерів до практичної діяльності.

Розробка пакета дидактичних тестів для перевірки рівня підготовки студентів з дисципліни «Фінанси підприємств» наведено у додатку.

2.3. Експериментальна перевірка розробленої методики застосування дидактичних тестів для контролю навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фінанси підприємств»

Експериментальна перевірка ефективності впроваджених навчальних заходів, спрямованих на модернізацію традиційних методик навчання, здійснювалася за допомогою комплексного використання кількох інтегрованих педагогічних методів дослідження. Основними інструментами були бесіди з провідними викладачами дисциплін, орієнтованих на підготовку майбутніх менеджерів, анкетування студентів та проведення педагогічного експерименту, що дозволяло оцінити рівень змін у навчальній успішності після застосування нових методик та контрольних завдань. Такий підхід забезпечував не тільки виявлення ефективності теоретичних положень методики, але й дозволяв визначити її практичне застосування у реальному освітньому процесі.

Процедура бесіди з викладачами була розроблена відповідно до сучасних методологічних рекомендацій, що гарантують точність і достовірність отриманої інформації. Основні принципи складання запитань передбачали їхню доступність і зрозумілість для респондента, уникнення двозначних формулювань та штампованих запитань, характерних для газетних матеріалів. Питання розроблялися таким чином, щоб логічно відповідати цілям дослідження, послідовність їхньої подачі підтримувала інтерес викладача і запобігала втомі, чергувалися позитивні та негативні судження для забезпечення психологічного балансу. Додаткові запитання склалися без тиску на респондента і не мали на меті нав'язування точки зору дослідника.

Структура бесіди включала питання, спрямовані на з'ясування таких аспектів: значення контролю навчальної успішності студентів у системі сучасної освіти; найбільш розроблені та часто використовувані види контролю; труднощі, що виникають при оцінюванні навчальних досягнень студентів; рекомендації щодо розробки нових контрольних заходів. Конкретні приклади запитань:

- Яке значення ви надаєте системі контролю успішності студентів у сучасному навчальному процесі?
- Які види контролю, на вашу думку, є найефективнішими та найчастіше застосовуються?
- З якими основними проблемами ви стикаєтесь під час оцінювання навчальних досягнень студентів?
- Які рекомендації ви могли б надати щодо вдосконалення контрольних процедур та підходів до оцінювання?

Паралельно з бесідами здійснювалося анкетування студентів. Анкетування є методом, який дозволяє зібрати велику кількість даних за короткий час, забезпечує стандартизацію питань та порівнянність результатів. Існують різні форми анкетування: контактне (за участю

дослідника), заочне (коли анкети передаються через навчальні заклади або поштою), публічне (через засоби масової інформації) та пілотне (для перевірки валідності анкети на обмеженій групі). Для цього дослідження було обрано контактне анкетування, що дозволяло оперативно контролювати процес і уникнути спотворення даних.

Анкета була анонімною та складалася з структурованого переліку питань із точними інструкціями щодо порядку заповнення та формату відповідей. Вона включала питання різних типів: фактичні (щодо знань та навичок), оцінювальні (характеристика власного ставлення та оцінки подій), подійні (участь у ділових іграх чи практичних заняттях) та міркувальні (суб'єктивні судження щодо ефективності методик навчання). Форма анкети була закритою, тобто передбачала вибір серед готових варіантів відповіді: “так”, “ні”, “не знаю” або оцінку за бальною шкалою. Питання мали різні функції: фільтруючі, основні та контрольні, що дозволяли перевірити достовірність наданої інформації та виявити приховані тенденції у сприйнятті навчального процесу.

Принципи складання анкети передбачали її органічну інтеграцію в загальний дослідницький процес, а не використання як ізольованого інструмента. Питання розміщувалися від часткових до загальних, смислові блоки були збалансовані за обсягом, а складність запитань збільшувалася поступово відповідно до “правила лінійки”. Структура анкети включала: вступ (мета, інструкції, гарантія анонімності, подяка за участь), основну частину (вступні, основні та підсумкові питання) та блок відомостей про соціальний статус респондента. Основна частина містила питання, що оцінювали доцільність застосування тестових завдань, їхню доступність та результативність у навчальному процесі.

АНКЕТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Тема: Дослідження ефективності нових методик навчання у дисципліні «Фінанси підприємств»

Інструкція:

Дана анкета анонімна. Ваші відповіді будуть використані лише для наукового дослідження з метою покращення навчального процесу. Будь ласка, обирайте найбільш точну відповідь або заповнюйте відкриті поля відповідно до власного досвіду.

Вступна частина (для ознайомлення та мотивації)

1. Хто проводить анкетування: викладачі кафедри економіки та фінансів.
2. Мета анкетування: оцінка ефективності застосування нових контрольних завдань і методик навчання.
3. Інструкції: уважно читайте запитання та обирайте відповіді, які найбільш точно відображають вашу думку.
4. Гарантія анонімності: жодна інформація не буде ідентифікувати вас особисто.
5. Подяка: Дякуємо за чесні та уважні відповіді!

Основна частина анкети**I. Вступні питання (для зацікавлення та легкого початку)**

1. Чи задоволені ви організацією навчального процесу на курсі «Фінанси підприємств»?
 - Так
 - Частково
 - Ні
2. Як часто ви використовуєте додаткові навчальні матеріали поза заняттями?
 - Завжди
 - Часто
 - Іноді
 - Рідко

II. Основні питання (найважливіші та найскладніші)

3. Чи допомагають тестові завдання краще засвоювати матеріал?

- Так
- Ні
- Не впевнений

4. Оцініть за шкалою від 1 до 5, наскільки зрозумілі вам контрольні

завдання:

- 1 – зовсім не зрозумілі
- 2 – мало зрозумілі
- 3 – частково зрозумілі
- 4 – зрозумілі
- 5 – повністю зрозумілі

5. Які методи навчання найбільше сприяють вашій активності?

(можна обрати декілька)

- Лекції
- Семінари
- Практичні заняття
- Ділові ігри
- Інші (вкажіть) _____

6. Чи відчуваєте ви, що нові контрольні завдання підвищують вашу самостійність та аналітичні здібності?

- Так
- Частково
- Ні

7. Наскільки вам зручно виконувати контрольні завдання у запропонованому форматі?

- Дуже зручно
- Зручно
- Нейтрально

- Незручно
- Дуже незручно

III. Підсумкові питання (легке завершення)

8. Чи вважаєте ви доцільним застосування тестових завдань у процесі підготовки?

- Так
- Ні
- Не впевнений

9. Чи хотіли б ви, щоб подібні контрольні завдання використовувалися й у наступних навчальних дисциплінах?

- Так
- Ні
- Не впевнений

Відомості про респондента (для аналізу результатів)

1. Стать:

- Чоловіча
- Жіноча

2. Вік: _____

3. Рік навчання: _____

4. Форма навчання:

- Денна
- Заочна

Принципи заповнення анкети

- Відповідайте чесно та максимально точно.
- Відкриті поля заповнюйте власними словами.
- Не залишайте питання без відповіді, якщо можливо.

Педагогічний експеримент був спрямованим і активним дослідженням, метою якого було виявлення раніше невідомих властивостей навчального

процесу та перевірка правильності теоретичних положень методики. Він передбачав контроль змін у навчальній поведінці студентів під впливом визначених факторів, а також реєстрацію цих змін. Експеримент включав кілька послідовних етапів: констатувальний (виявлення початкового стану успішності та навичок студентів), формувальний (впровадження нових методик і контрольних завдань), порівняльний (аналіз результатів між контрольними та експериментальними групами) та підсумковий контрольний етап (оцінка кінцевих результатів і ефективності методики).

У процесі підготовки експерименту проводилося детальне планування: визначалися межі та умови його проведення, забезпечувалася повторюваність ситуацій та контроль впливових змінних факторів. Використовувалися систематичні спостереження для детального опису поведінки студентів, що дозволяло якісно оцінити ефективність навчальних новацій та коригувальних технологій.

Для реалізації експерименту була обрана фрагментарна модель: контрольну групу становили студенти попереднього року навчання (аналізувалася їхня успішність із дисципліни “Фінанси підприємств”), а експериментальну групу – студенти поточного року. Порівняння базових показників успішності та умов навчання показало, що групи були майже ідентичними, що дозволило припустити, що зміни у навчальних досягненнях студентів безпосередньо пов’язані з реалізацією нових контрольних завдань і коригувальних педагогічних методик.

Результати педагогічного експерименту

1. Загальна інформація про групи

Показник	Контрольна група (попередній рік)	Експериментальна група (цього року)
Кількість студентів	30	32
Середній бал з дисципліни «Фінанси підприємств» до експерименту	72,5	73,0
Вік студентів	19–21	19–21
Стать (чоловіки/жінки)	12/18	13/19
Форма навчання	Денна	Денна

Отже, групи виявилися майже ідентичними за контингентом, базовою успішністю та демографічними характеристиками, що дозволяє оцінювати вплив нових методик навчання без упереджень.

2. Рівень навчальних досягнень за базовими показниками

Рівень досягнень	Контрольна група (%)	Експериментальна група (%)
Високий (85–100 балів)	20	40
Середній (70–84 балів)	50	45
Нижчий середнього (50–69 балів)	25	12
Низький (<50 балів)	5	3

Отже, у експериментальній групі спостерігається суттєве збільшення студентів з високим рівнем успішності, а кількість студентів з низькими балами зменшилася більш ніж удвічі.

3. Результати анкетування студентів експериментальної групи

Відповіді на ключові питання:

1. Чи допомагають тестові завдання краще засвоювати матеріал?

- Так: 75%
- Частково: 20%
- Ні: 5%

2. Оцінка зрозумілості контрольних завдань (1–5 балів):

- Середній бал: 4,3

3. Які методи навчання сприяють активності?

- Практичні заняття: 85%
- Ділові ігри: 70%
- Лекції: 55%
- Семінари: 50%

4. Чи відчуваєте, що нові контрольні завдання підвищують самостійність і аналітичні здібності?

- Так: 68%
- Частково: 25%
- Ні: 7%

5. Зручність виконання контрольних завдань:

- Дуже зручно: 40%
- Зручно: 45%
- Нейтрально: 10%
- Незручно: 5%

Отже, студенти експериментальної групи відзначили високий рівень зрозумілості і результативності нових завдань, а також позитивний вплив на розвиток самостійності та аналітичного мислення.

4. Порівняння середніх балів контрольних зрізів

Контрольний зріз	Контрольна група	Експериментальна група
1-й зріз	70,2	71,5
2-й зріз	72,8	77,3
3-й зріз	73,5	81,0

Отже, кожний наступний контрольний зріз показав значне підвищення результатів експериментальної групи, що підтверджує ефективність впроваджених методик.

5. Висновки експерименту

1. Розроблена методика навчання, яка включає активні контрольні завдання, ділові ігри та модульні форми навчання, показала високу ефективність у підвищенні навчальної успішності студентів.

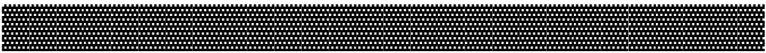
2. Впровадження нових методик суттєво збільшило частку студентів із високими результатами та зменшило кількість студентів із низькими балами.

3. Анкетування показало позитивне сприйняття студентами нових форм контролю та навчальних завдань, підвищення самостійності та аналітичних навичок.

4. Порівняння контрольних зрізів довело, що систематичне впровадження розроблених методик сприяє стабільному покращенню навчальних результатів.

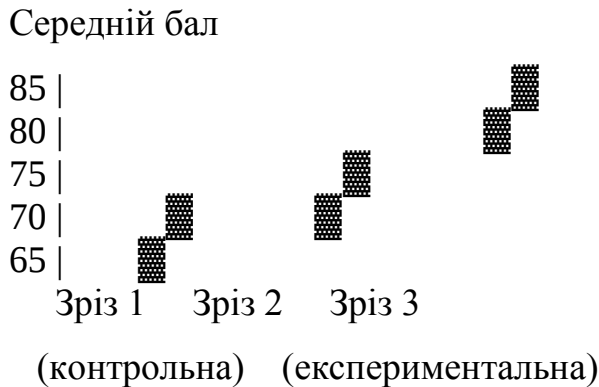
5. Результати дослідження підтверджують доцільність застосування педагогічних експериментів у підготовці майбутніх менеджерів і можуть бути рекомендовані для впровадження в навчальні програми.

1. Розподіл рівнів успішності студентів (контрольна і експер-на група)

Високий (85–100) 25% (контрольна)
 36% (експериментальна)
 Середній (70–84) 58%

2. Динаміка середніх балів контрольних зрізів

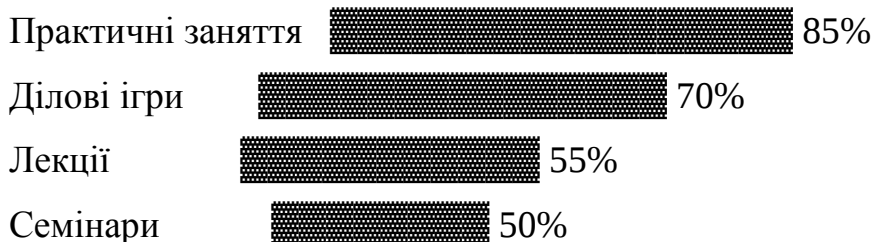
Отже, видно, що кожен наступний зріз експериментальної групи показує стабільне зростання середнього балу, на відміну від контрольної.

3. Оцінка ефективності тестових завдань (анкетування студентів)

Так 75%, Частково 20%, Ні 5%

Отже, більшість студентів відзначили, що тестові завдання сприяють кращому засвоєнню матеріалу.

4. Активність студентів у різних формах навчання

Отже, практичні заняття та ділові ігри стимулюють найбільшу активність студентів.

5. Рівень самостійності та аналітичних здібностей

Так 68%, Частково 25%, Ні 7%

Рис. 2.1. Порівняння значень характеристик студентів контрольної та експериментальної груп

Отже, нові методики навчання значно підвищують самостійність та аналітичні навички студентів.

Порівняння результатів контрольних зрізів успішності минулого та поточного років підтвердило ефективність розробленої методики навчання. Виявлено, що структуровані контрольні завдання у поєднанні з активною участю студентів сприяють підвищенню навчальної активності, самостійності та відповідальності студентів, що є основою для формування більш високого рівня пізнавальної діяльності та практичних компетенцій у підготовці майбутніх фахівців.

Висновки до другого розділу

1. Основні дидактичні умови для організації ефективного контролю навчальних досягнень студентів полягають у комплексному підході до формування знань і навичок. До ключових умов належать:

- усвідомлення студентами навчальних цілей і засвоєння ними необхідних навчально-пізнавальних умінь та навичок;
- забезпечення системного контролю, коли завершення вивчення кожного розділу або теми супроводжується різноманітними формами перевірки: тестами, письмовими роботами, усним опитуванням, практичними та графічними завданнями; поєднання цих форм сприяє формуванню в студентів навичок самоконтролю;
- методика контролю знань повинна забезпечувати наступність при будь-якій організаційній технології навчання, включаючи блочну та модульну, передбачати врахування матеріалу попередніх блоків при оцінюванні засвоєння нових тем;
- застосування особистісного підходу викладачем, допомога студенту у самопізнанні, підтримка розвитку його потенціалу;
- контрольні завдання повинні охоплювати весь навчальний матеріал і бути диференційованими за рівнями засвоєння знань;
- своєчасне ознайомлення студентів із змістом, формами, методами та термінами проведення контрольних заходів;
- відкритість результатів контролю та надання можливості кожному студенту проаналізувати свої досягнення та зробити висновки для подальшого навчання.

2. Розробка критеріїв і показників навчальної успішності повинна керуватися такими принципами:

- формування критеріїв підпорядковується загальній меті дослідження;

- критерії мають бути об'єктивними, відображати ключові характеристики предмета незалежно від суб'єктивних оцінок студентів;
- ознаки повинні бути стабільними, повторюваними та відображати сутність навчального явища;
- система взаємопов'язаних показників повинна розкривати повний зміст обраних критеріїв.

3. Характеристика показників за різними критеріями:

- За змістово-результативним критерієм визначаються рівні засвоєння знань:
 - I рівень – упізнання об'єктів, властивостей і процесів;
 - II рівень – репродуктивний;
 - III рівень – реконструктивний;
 - IV рівень – творчий або евристичний.
- Мотиваційно-стимулюючий критерій оцінює: прагнення студента до самостійного засвоєння знань, зацікавленість у навчанні, систематичність у самостійному виконанні навчально-пізнавальних завдань, роботу з науково-навчальною літературою.
- Розвивально-виховний критерій охоплює: сформованість умінь самоконтролю, ефективність використання викладачем методів контролю, рівень розвитку навчально-пізнавальних навичок, адекватність реакції студентів на критику, рівень самоповаги та взаємини зі співпрацівниками та викладачами.

4. Експериментальна перевірка методики застосування дидактичних тестів полягала у використанні кількох методів: бесід із провідними викладачами та педагогічного експерименту для визначення рівня змін у навчальних досягненнях студентів.

Педагогічний експеримент проводився фрагментарно: контрольна група складалася зі студентів попереднього року, чия успішність з дисципліни «Фінанси підприємств» була зафіксована, а експериментальна

група – студенти поточного року. Порівняння середніх показників навчальної успішності, умов навчання та контингенту студентів показало, що групи були практично однакові. Це дозволило зробити висновок, що зміни у навчальних досягненнях студентів безпосередньо пов'язані з впровадженням розробленої методики дидактичних тестів та супутніх коригувальних навчальних технологій.

Порівняння результатів контрольних зрізів минулого та поточного років продемонструвало підвищення ефективності навчання завдяки застосуванню розробленої методики, що підтвердило її практичну цінність і доцільність впровадження у навчальний процес.

ВИСНОВКИ

1. Основні завдання системи контролю якості підготовки фахівців полягають у комплексному оцінюванні знань, умінь та навичок студентів, а також у стимулюванні їхньої самостійної навчальної діяльності. До них відносяться:

- визначення ступеня формування та розвитку ключових компетенцій студентів;
- перевірка і оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу з конкретних дисциплін на всіх етапах освітнього процесу;
- зіставлення фактичних результатів навчальної діяльності студентів із запланованими показниками;
- оцінювання відповідності змісту, форм, методів і засобів навчання поставленим цілям підготовки фахівців відповідно до державних освітніх стандартів та галузевих вимог;
- стимулювання регулярної самостійної роботи і активного пізнавального процесу;
- виявлення та розвиток творчих здібностей студентів, формування їхньої мотивації до глибокого вивчення навчального матеріалу;
- оцінка ефективності індивідуальної роботи та самостійних навчальних завдань;
- аналіз та запровадження передового педагогічного досвіду з метою підвищення якості навчання шляхом впровадження інноваційних освітніх технологій.

2. Вимоги до організації контролю включають:

- чітке визначення цілей контролю, підпорядкованих завданням навчального процесу;
- встановлення конкретних, об'єктивних і вимірюваних результатів оцінювання;

- застосування методів об'єктивного аналізу та оцінки досягнутих результатів.

3. Функціональна спрямованість контролю охоплює:

- контролюючу функцію – перевірка та фіксація результатів навчання;
- навчальну функцію – активізація процесу засвоєння знань;
- діагностико-коригуючу – виявлення проблем та їх усунення;
- стимулюючу та мотиваційну – заохочення до навчальної активності;
- розвивальну – формування умінь і навичок самоконтролю;
- виховну – розвиток особистісних якостей студента та відповідального ставлення до навчання.

4. Принципи організації та оцінювання знань, умінь і навичок студентів включають:

- індивідуальний і диференційований підхід до оцінювання;
- системність перевірки та послідовність оцінювання;
- тематичність, що забезпечує контроль на всіх рівнях навчального процесу;
- єдність вимог викладачів та об'єктивність оцінки;
- регулярність та систематичність контролю;
- відкритість результатів і можливість їх аналізу студентами.

5. Липковатівський аграрний коледж є закладом фахової передвищої освіти, що забезпечує підготовку фахівців освітнього ступеня «фаховий молодший бакалавр» за низкою напрямів, володіє необхідною кадровою, навчально-методичною та матеріально-технічною базою. Основні напрями діяльності Коледжу включають:

- підготовку фахівців відповідно до державного замовлення та договорів, орієнтовану на потреби аграрного сектору;

- методичну, освітню, фінансово-господарську та виробничо-комерційну діяльність;
- організацію дослідницької та раціоналізаторської роботи;
- надання освітніх та інших дозволених законодавством послуг;
- розвиток зовнішніх зв'язків та співробітництва.

6. Навчальний план підготовки фахівців за спеціальністю 073 «Менеджмент» передбачає вивчення дисципліни «Фінанси підприємств» обсягом 180 годин: 60 години лекцій, 30 години лабораторних занять та 90 години самостійної роботи. Контроль знань здійснюється шляхом складання екзамену. Мета дисципліни – формування базових знань з теорії та практики фінансових відносин, управління фінансовими ресурсами та планування фінансової діяльності підприємств. Основні завдання: вивчення сутності і функцій фінансів підприємств, джерел формування фінансових ресурсів, організації фінансів, набуття навичок фінансових розрахунків та оволодіння методами фінансового планування й оцінки фінансового стану підприємств.

7. Програма дисципліни структурована за змістовними модулями:

- Модуль 1: організація фінансів підприємств, грошові розрахунки, грошові надходження, формування і використання прибутку;
- Модуль 2: оподаткування, кредитування, обігові кошти та їх організація, фінансове забезпечення відтворення основних засобів;
- Модуль 3: фінансове планування, оцінка фінансового стану, фінансова санація підприємств.

8. Методи навчання та контролю: лекції, бесіди, узагальнення матеріалу, інструктаж, проблемно-пошукові методи; контроль – усне опитування, тестування, модульний контроль. Розробка системи різнорівневих тестів стала предметом наукового дослідження та його результатом.

9. Дидактичні умови ефективного контролю:

- усвідомлення студентами цілей навчання та володіння навчально-пізнавальними навичками;
- систематичний контроль за матеріалом з використанням різноманітних форм і методів перевірки для формування самоконтролю;
- послідовна оцінка знань за блоками з включенням питань попередніх тем;
- особистісний підхід викладача, підтримка студентів у самопізнанні та розвитку їхніх можливостей;
- диференціація завдань відповідно до рівня знань;
- своєчасне інформування студентів про методи і терміни контролю;
- відкритість результатів і можливість їх аналізу студентами.

10. Розробка критеріїв і показників навчальної успішності повинна відповідати меті дослідження, бути об'єктивною, стабільною і відображати сутність навчального явища. Система взаємопов'язаних ознак повинна розкривати основний зміст критеріїв.

11. Показники успішності:

- змістово-результативний критерій: рівні засвоєння знань – упізнання об'єктів, репродуктивний, реконструктивний, творчий (евристичний);
- мотиваційно-стимулюючий критерій: прагнення студента оволодіти знаннями, інтерес до навчання, систематичність у самостійній діяльності, самоосвітнє читання літератури за спеціальністю;
- розвивально-виховний критерій: сформованість умінь самоконтролю, використання викладачем системи методів контролю, рівень розвитку навчально-пізнавальних навичок, реакція на критику, самоповага та відношення до колег і викладачів.

12. Експериментальна перевірка ефективності нових навчальних заходів передбачала бесіди з провідними викладачами та педагогічний експеримент для оцінки впливу методики на навчальні досягнення студентів.

Контрольна група складалася з минулорічних студентів, експериментальна – з поточного року. Порівняння базових показників успішності показало, що групи були майже ідентичні. Це дозволило зробити висновок, що зміни у навчальних досягненнях зумовлені реалізацією розробленої методики застосування дидактичних тестів. Порівняння контрольних зрізів минулого та поточного року підтвердило ефективність впровадженої методики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемчук Л.М., Булах І.Є., Мруга М.Р., Коломієць Є.А., Русіна Л.І. Комп'ютерна підтримка технологічного циклу ліцензійних іспитів // Матеріали наук.-метод. конф. "Актуальні проблеми підготовки фахівців у вищих медичних та фармацевтичному навчальних закладах України". – Чернівці, 2002. - С. 257.
2. Аузіна А.О., Голуб Г.Г., Возна А.М. Система комплексної діагностики знань студента. - Львів: Львівський банківський інститут НБУ, 2002. - 40 с.
3. Берещук М.Я., Бархаєв Ю.П., Стадник Г.В. Тестовий контроль і рейтинг в освіті: Навчальний посібник. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 106 с.
4. Білоус В.Т., Горюнова Л.І., Цимбалюк А.В., Цимбалюк С.Я. Основи організації та методики викладання у вищій школі: Навчально-методичний посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 146с.
5. Болубаш Я.Я., Булах І.Є., Мруга М.Р., Філончук І.В. Педагогічне оцінювання і тестування : правила, стандарти, відповідальність: Наук. вид. – К.: Майстер-клас, 2007. – 272 с.
6. Булах І. Є. Комп'ютерна діагностика навчальної успішності / Ірина Євгенівна Булах. – К. : ЦМК МОЗ України, УДМУ, 1995. – 221 с.
7. Булах І.Є., Шило І.М. Сучасні підходи до встановлення критерію "склав не склав" у системі американських медичних ліцензійних іспитів // Педагогіка і психологія, 1997. -№ 3. - С. 230-237.
8. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003, – 316с.
9. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні : навч. посіб. – К.: ІНТЕЛ. – 1995. – 168 с.

10.Галузяк В. М. Педагогіка : навч. посібник/ В.М.Галузяк, М. І.Сметанський, В. І. Шахов. – 4-е вид., випр.і доп. – Вінниця : ДП «Державна картографічна фабрика», 2007. – 400 с.

11.Гіптерс З. В. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. – К.: УБС НБУ, 2007. – 149 с.

12. Гуцало Е.У. Система тестових завдань та творчих задач з психології. Модульний контроль знань студентів педагогічного університету. Навч.- мет.посібник. – Кіровоград: РВВ КДПУ, 2005.- 176 с.

13. Державні стандарти професійної освіти: теорія ті методика: Монографія // За ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 334 с.

14. Закон України “Про вищу освіту” (2014 р.).

15. Коваленко О.Е., Брюханова Н.О., Корольова Н.В., Шматков Є.В. Методика професійного навчання: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти інженерно-педагогічних спеціальностей. – Харків: ВПП «Контраст», 2008. – 488с.

16. Коваленко О.Е. Тестові завдання як засіб діагностування студентів / О. Е. Коваленко, Є. В. Шматков, Н. А. Шищенко // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. – 2001. – Вип. 26. – С. 33-40.

17. Кожухова Т. В, Кайдалова Л.Г, Шпалінський В.В Основи психолого-педагогічного дослідження : навч. посіб. для наук-пед. працівників, слухачів ф-тів підвищення кваліфікації вищ. мед. і фармац. навч. закладів III-IV рівнів акредитації Кожухова Т. В, Кайдалова Л.Г, Шпалінський В.В – Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2002. – 240с.

18. Колгатін О.Г. Дидактичні можливості системи автоматизованої педагогічної діагностики «Експерт 3.05» // Вісник ТІМО. – 2008. – № 6. – С. 14-21.

19. Кравцов Г.М. Особливості контролю знань у системах дистанційного тестування знань // Вимірювання навчальних досягнень школярів і студентів: гуманістичні, методичні, технологічні аспекти:

Матеріали 2-й Міжнародної науково-методичної конференції, 13–14 грудня 2007 р. – Х., 2008. – С. 64–68.

20. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. –К. : Знання, 2005. – 486 с.

21. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Харків: «ОВС», 2002. – 400 с.

22. Методичні рекомендації з організації тестового контролю освітньо-професійної підготовки вчителя. – Тернопіль: видавництво ТІШУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 100 с.

23. Михайлов К.М. Моделювання системи рейтингової оцінки знань. – Вісник ХГТУ.- 2000. - №1(7). - С. 343-346.

24. Михайлов К.М., Ксиенбет Д.В. Деякі підходи до системи тестування. – Вісник ХГТУ. - 2002. -№ 41.- С. 503-507.

25. Морозова Т.Ю. Погляд на освітні стандарти крізь призму компетентнісного підходу // Проблеми освіти: Науково-методичний збірник / Науково-методичний центр вищої освіти МОН України. – К., 2005. - Вип. 46: Болонський процес в Україні. – Ч.2. – С. 73-80.

26. Мошоров А.И. Теорія і практика створення тестів для системи освіти. - Львів, 2001.-296 с.

27. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр) // За ред. В.Г. Кременя. - Київ, 2004. - 147с.

28. Олійник М.М. Тест як інструмент кількісної діагностики рівня знань в сучасних технологіях навчання / М.М. Олійник, Ю.Л. Романенко. - Донецьк: ДонНУ, 2001. - 84 с.

29. Основи педагогічного оцінювання: Ч. І. Теорія: Навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників За заг. ред. Ірини Булах. - К.: Майстер-клас, 2005. - 96 с.

30. Основи педагогічного оцінювання: Ч. II. Практика: Павчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників / За заг. ред. Ірини Булах. - К.: Майстер-клас, 2005. - 56 с.

31. ПаращенкоЛ. І. Тестові технології у навчальному закладі: Методичний посібник / Л. І. Паращенко, В. Д. Леонський, Г. І. Леонська; Наук. ред. О. І. Ляшенко. - К.: ТОВ "Майстерня книги", 2006.-218 с.

32. Підаєв А.В. Болонський процес в Європі. Що це таке і чи потрібний він Україні? Чи можлива інтеграція медичної освіти України в Європейський освітній простір? / А.В. Підаєв, В.Г. Передерій. - Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2004.- 190с.

33. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи : навч. посіб.для студ. вищ. навч. закл./ Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Філ-студія, 2006. – 316 с.

34. Порсева Х. О. Критеріально-орієнтоване тестування у сучасній системі освіти // Удосконалення змісту й технологій оцінювання якості підготовки майбутніх фахівців відповідно до вимог Європейської асоціації якості освіти: Матеріали регіонального науково-практичного семінару За ред. Г.В. Терещука. – Тернопіль: Вид-во ТИПУ ім. В.Гнатюка, 2007. -162 с.

35. Салов В.О. Основи педагогіки вищої школи : Навч.посібник; Нац. гірн. ун-т. – Дніпропетровськ: НГУ, 2003.- 183с.

36. Семенова А. В., Гурін Р. С., Осипова Т. Ю. Основи психології і педагогіки : Навч. посіб. – К. : Знання, 2006.- 319 с.

37. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.

38. Талько В.І., Туманов В.А., Оверченко Г.А. Управління якістю підготовки студентів УМІУАНМ Всеукраїнська науково-методична конференція "Сучасний стан вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи". Тези доповідей. - К: ВЦ "Київський університет", 2000. - С. 54-56.

39. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. – К. : «Академвидав», 2006. – 352 с.

40. Шимкова І.В. Використання автоматизованого тестового контролю знань для організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів / Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Вип. 46. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. – С. 407-410.

41. Ягодзінський А.И., Муромцева А.О., Іванова Л.В. та ін. Оцінка знань студентів та якості підготовки фахівців (методичні та методологічні аспекти): Навч. посібн. За ред. А.И. Ягодзінського. - К.: ІЗМН. 1997.-216 с.

42. Яценко Т.М. Сучасні підходи до вимірювання та оцінювання рівня знань студентів. Всеукраїнська науково-методична конференція "Сучасний стан вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи". Тези доповідей. - К: ВЦ "Київський університет", 2000. - С. 256-25.

ДОДАТОК

Тестові завдання до модульного заліку № 1 з тем:

«Сутність, організація фінансів підприємств та основи їх організації»,
«Організація грошових розрахунків підприємств», «Грошові надходження та
витрати підприємства»

Обов'язковий рівень

1. Фінанси підприємств це:

- a) грошові кошти підприємства;
- b) грошові відносини в сфері розподілу грошових доходів і накопичення, формування і використання фондів грошових коштів;
- c) економічні відносини в сфері грошового обігу;
- d) фінансові ресурси підприємства.

2. Фінансові ресурси підприємства це:

- a) грошові кошти підприємства;
- b) активи підприємства;
- c) джерела формування активів підприємства;
- d) виручка від реалізації продукції послуг.

3. Грошові кошти підприємств це:

- a) фінансові ресурси, які знаходяться на підприємстві;
- b) засоби у вигляді грошей, які знаходяться в касі і на рахунках підприємства;
- c) вартість відпущеної покупцеві продукції;
- d) фонди грошових коштів, які формуються на підприємстві.

4. Грошовий оборот – це...

- a) Формування й розподіл грошових фондів.
- b) Розподіл виручки від реалізації продукції.
- c) Виявлення сутності грошей у русі.

- d) Виробництво і реалізація продукції.
- e) Немає правильної відповіді.

5. Вексельна форма розрахунків – це...

- a) Розрахунки між постачальником і платником за товари (послуги) з відстрочкою платежу.
- b) Письмове розпорядження власника рахунка банку перерахувати відповідну суму зі свого рахунка на рахунок отримувача коштів.
- c) Розрахунки між постачальником і платником за товари (послуги) з відстрочкою платежу на підставі спеціального документа.
- d) Немає правильної відповіді.

6. Назвіть показники, які необхідно використати для обчислення рентабельності підприємства в цілому.

- a) Прибуток від реалізації продукції.
- b) Прибуток підприємства.
- c) Прибуток від звичайної діяльності.
- d) Собівартість реалізованої продукції.
- e) Вартість основних засобів.
- f) Вартість основних засобів і оборотних активів.
- g) Загальна сума активів підприємства.
- h) Загальна сума оборотних активів.

7. До функцій фінансів підприємств належать:

- a) формування фінансових ресурсів;
- b) фіскальна функція, контрольна, розподільча, регулююча, соціальна;
- c) розподіл та використання фінансових ресурсів;
- d) контроль за формуванням і використанням фінансових ресурсів;
- e) регулятивна функція, охоронна;
- f) розрахункова, позикова.

8. Скільки поточних рахунків і в яких установах банку має право відкривати

підприємство:

- a) один рахунок в одній установі банку;
- b) два рахунки в одній установі банку;
- c) декілька рахунків у різних установах банку.

9. Які з перелічених нижче розрахунків є готівковими

- a) розрахунки з оплати праці робітникам з каси підприємства;
- b) розрахунки з оплати товарів через установи банків;
- c) розрахунки з оплати поварів з каси підприємства;
- d) розрахунки з оплати послуг Через установи банків.

10. Принципи організації фінансів підприємства це:

- a) самоокупність і самофінансування;
- b) господарський розрахунок і самоокупність;
- c) фінансове планування і прогнозування;
- d) демократичний централізм і контроль за результатами діяльності

підприємства.

Достатній рівень

1. Який вид грошових відносин можна назвати фінансами підприємств?

- a) отримання грошей в оплату праці в касі підприємства;
- b) оплата готівкою товару, що купляємо;
- c) формування на підприємстві фонду оплати праці;
- d) грошові відносини між підприємством та його засновниками.

2. Виходячи з сутності фінансів підприємства, назвіть основні функції:

- a) госпрозрахункова;
- b) розподільча;
- c) стимулююча;
- d) регулююча;
- e) контрольна;

f) фіскальна

3. *За чийм розпорядженням здійснюється витрачання грошових коштів підприємства:*

- a) установи банку;
- b) керівника підприємства;
- c) вищого органу управління;
- d) головного бухгалтера підприємства.

4. *Платіжна вимога-доручення це:*

a) письмове доручення власника рахунка перерахувати вказану в ньому суму зі свого рахунка на рахунок отримувача грошей;

b) комбінований документ, який вміщує вимогу постачальника (отримувача грошей) і доручення платника про перерахування відповідної суми коштів;

c) письмове зобов'язання встановленої форми, яке дає право його власнику вимагати уплати відповідної суми у встановлений термін.

5. *Вексельна форма розрахунків це:*

a) розрахунки між постачальником товарів (послуг) і платником з відстрочкою платежу на основі спеціального документа;

b) письмове зобов'язання боржника сплатити відповідну суму грошових коштів своєму кредитору у встановлений термін;

c) письмове розпорядження власника рахунка установи банку перерахувати відповідну суму грошових коштів з свого рахунка на рахунок отримувача грошей

6. *Трасат – це особа, яка...*

- a) видала переказний вексель;
- b) зобов'язана сплатити за переказним векселем;
- c) переказує свій платіж на іншу особу;

d) немає правильної відповіді.

Високий рівень

1. *Що, на Вашу думку, можна віднести до фінансів підприємств?*

a) нарахування оплати праці робітникам підприємства і формування фонду оплати праці:

- b) отримання готівкових коштів у касі підприємства;
- c) розподіл прибутку і формування фондів на підприємстві;
- d) отримання готівки в банку.

2. *До складу власного капіталу належать:*

- a) внески засновників до статутного фонду;
- b) кредити, отримані в банку;
- c) резервний фонд, створений за рахунок прибутку;
- d) амортизаційний фонд, створений на підприємстві;
- e) бюджетне фінансування;
- f) прибуток, що залишився на підприємстві.

3. *Які порушення розрахунково-касової дисципліни допустило підприємство:*

a) сплатило готівкою з виручки, що надійшла до каси, за придбані в постачальника товари на суму 15,0 тис. грн (за відсутності заборгованості зі сплати податків і платежів до бюджету);

b) здало виручку з каси в банк на третій день після її надходження до каси;

c) виплатило заборгованість із заробітної плати робітникам.

4. *Яка відповідальність встановлена для господарюючих суб'єктів за несвоєчасне повідомлення чи неповідомлення податковому органу про відкриття ними кількох поточних рахунків у різних установах банку:*

- a) штраф у розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- b) штраф у розмірі 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

с) штраф у розмірі 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

5. Покритий акредитив це:

а) акредитив, при відкритті якою кошти платника бронюються на окремому рахунку в банку;

б) акредитив, який відкривається покупцем у банку постачальника шляхом видачі йому права списувати всі суми акредитива з кореспондентського рахунка банку-емітента;

с) акредитив, який може бути змінений чи анульований банком за згоди

постачальника, на ім'я якого він був відкритий.

6. Відкличний акредитив це:

а) акредитив, який можна змінити чи анулювати без попередньої згоди

постачальника;

б) акредитив, який може бути змінений чи анульований тільки за наявності згоди постачальника;

с) акредитив, оплата за яким гарантується банком.

Тестові завдання до модульного заліку № 2 з тем:

«Формування і розподіл прибутку підприємства», «Оподаткування підприємств», «Кредитування підприємств»

Обов'язковий рівень

1. Дохід від участі в капіталі включає:

а) відсотки одержані;

б) дивіденди одержані;

с) доходи від спільної діяльності;

д) доходи від інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства.

2. Прибуток підприємства - це:

а) сума чистого доходу підприємства;

- b) частина чистого доходу підприємства;
- c) різниця між чистим доходом підприємства і його затратами на отримання цього доходу

3. Чистий прибуток Підприємства - це:

- a) валовий прибуток;
- b) прибуток від звичайної діяльності, скоригований на суму доходів і витрат від надзвичайних подій;
- c) прибуток, що залишився у підприємства після сплати податку на прибуток;
- d) прибуток, що залишився у підприємства після сплати податку на прибуток і виплати дивідендів;
- e) прибуток, що залишився у підприємства після сплати податку на прибуток і поповнення статутного фонду.

4. Які податки називаються непрямими:

- a) податки, які безпосередньо встановлюються їх платникам, розраховуються і сплачуються з доходів самих платників;
- b) податки, які сплачуються покупцями в цінах на товари і послуги, а перераховуються в бюджет продавцями відповідних товарів і послуг;
- c) інші види податків.

5. Найдіть правильне визначення поняття "податкова система" - це:

- a) сукупність податків і платежів, що визначає держава;
- b) сукупність обов'язкових платежів до бюджетів різних рівнів, а також до державних цільових фондів;
- c) сукупність **обов'язкових** платежів до бюджетів різних рівнів, а також до державних цільових фондів, що стягуються у встановленому законодавством порядку;
- d) сукупність загальнодержавних і місцевих податків і зборів, які сплачуються платниками у встановленому порядку.

6. Платником податку на додану вартість є:

а) юридичні та фізичні особи, які продають товари і послуги незалежно від обсягу їх реалізації;

б) юридичні та фізичні особи, які мають обсяг операцій, що підлягають оподаткуванню, з продажу товарів, послуг, протягом будь-якого періоду, за останні 12 календарних місяців, який перевищує 3600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

с) юридичні особи, які здійснюють на митній території України підприємницьку діяльність з торгівлі за готівкові кошти, незалежно від обсягів продажу.

7. Скільки разів протягом звітного року підприємства розраховують та

сплачують податок на прибуток до бюджету:

- а) один раз на звітний рік;
- б) чотири рази на звітний рік (щоквартально);
- с) дванадцять разів на звітний рік (щомісяця).

8. Назвіть об'єкт оподаткування для обчислення ПДВ.

- а) Собівартість випущеної продукції.
- б) Вартість продукції в оптових цінах відвантаженої покупцям.
- с) Відпускна ціна відвантаженої продукції, включаючи акцизний збір.
- д) Відпускна ціна відвантаженої продукції, включаючи акцизний збір і ПДВ.

- е) Прибуток від реалізації продукції.

9. Яке головне призначення місцевих податків і зборів?

- а) Регулювання розвитку промисловості та послуг на місцевому рівні.
- б) Підтримка вітчизняних виробів.
- с) Наповнення дохідної частини місцевих бюджетів.
- д) Підвищення якості комунальних послуг.
- е) Розвиток місцевої інфраструктури.

10. Банківський кредит - це:

- a) споживчий кредит;
- b) іпотечний кредит;
- c) фінансовий кредит;
- d) товарний кредит;
- e) комерційний кредит;
- f) лізинговий кредит.

Достатній рівень

1. Фінансові результати діяльності підприємства це:

- a) об'єм (сума) грошових коштів, отриманих підприємством за відповідний звітний період;
- b) різниця між валовим доходом (виручкою) підприємства і його затратами, пов'язаними з отриманням цього доходу;
- c) економічний підсумок виробничо-фінансової діяльності підприємства у вартісній формі.

2. Назвіть складові прибутку від фінансових операцій:

- a) дохід від спільної діяльності;
- b) одержані **пені**, штрафи;
- c) дохід від списання кредиторської заборгованості;
- d) прибуток від реалізації фінансових інвестицій;
- e) дохід від інвестицій у спільні підприємства;
- f) прибуток від не операційних курсових різниць;
- g) відсотки, одержані за облігаціями;
- h) відшкодування раніше списаних активів.

3. Назвіть показники, які необхідні для обчислення рентабельності виробництва:

- a) загальний прибуток підприємства;
- b) чистий прибуток підприємства;
- c) прибуток від реалізації продукції та послуг;
- d) собівартість усієї виробленої продукції і послуг;

4. Назвіть джерела сплати непрямих податки:

- a) виручка (дохід) підприємства;
- b) загальний (підсумковий) прибуток;
- c) чистий прибуток підприємства;
- d) інше джерело

5. Які операції (обороти) з продажу товарів і послуг є об'єктом оподаткування ПДВ:

- a) операції (обороти) з продажу товарів власного виробництва і придбаних;
- b) операції (обороти) з передачі товарів без оплати їх вартості в обмін на інші товари;
- c) операції (обороти) з продажу цінних паперів, випущених підприємством;
- d) операції (обороні) з передачі майна в заставу кредиту;
- операції (оборот) з передачі основних фондів у вигляді внеску в статутний фонд юридичних осіб;

6. Об'єктом обкладання акцизним збором є:

- a) продаж підакцизних товарів на експорт за іноземну валюту;
- b) обороти з реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів;
- c) обороти з безкоштовної передачі підакцизних товарів або з частковою їх оплатою;
- d) вартість підакцизних товарів, що перевозяться через територію України транзитом;
- e) обороти з реалізації вироблених на території України алкогольних напоїв та тютюнових виробів;
- f) митна вартість алкогольних напоїв та тютюнових виробів, які ввозяться на територію України;
- g) митна вартість алкогольних напоїв та тютюнових виробів, що перевозяться через Територію України транзитом.

е) операції з ввезення (пересилання) товарів на територію України для їх подальшого використання.

7. Джерела сплати податку на прибуток - це:

- а) собівартість продукції;
- б) загальна сума отриманого прибутку;
- с) чистий прибуток;
- д) виручка від реалізації;
- е) податковий кредит.

8. За рахунок якого джерела має сплачуватися фіксований сільськогосподарський податок (при використанні грошової форми сплати)?

- а) Загальна сума отриманого прибутку.
- б) Виручка від реалізації сільськогосподарської продукції.
- с) Собівартість виробництва сільськогосподарської продукції.
- д) Валовий дохід підприємства.
- е) Чистий прибуток.
- ф) Фінансовий резерв платника податку.

9. Які податки називаються непрямими:

а) податки, які безпосередньо встановлюються їх платникам, розраховуються і сплачуються з доходів самих платників;

б) податки, які сплачуються покупцями в цінах на товари і послуги, а перераховуються в бюджет продавцями відповідних товарів і послуг;

с) інші види податків.

10. Об'єктами кредитування можуть бути:

- а) грошові кошти;
- б) товарно-матеріальні цінності;
- с) виконані роботи чи надані послуги;
- д) готова продукція і товари;
- е) незавершене виробництво;
- ф) підприємства та господарські товариства.

11. Лізинговий кредит це:

- a) надання суб'єктами господарювання взаємного кредиту у вигляді відстрочки платежу за продані товари й надані послуги;
- b) надання суб'єктами господарювання взаємної відстрочки платежів за товарно-матеріальні цінності;
- c) взаємна передача суб'єктами господарювання матеріальних цінностей на умовах оренди;
- d) надання банком кредиту на умовах відстрочки;
- e) правильної відповіді немає.

12. Що таке кредитоспроможність:

- a) здатність позичальника в повному обсязі та в узгоджений строк розраховуватися за борговими зобов'язаннями;
- b) здатність кредитора в повному обсязі в узгоджений строк надати кредит позичальнику;
- c) здатність кредитора в повному обсязі погасити свої зобов'язання перед клієнтами;

Високий рівень

1. Який вид прибутку найбільш повно визначає результати виробничо-фінансової діяльності підприємства:

- a) валовий прибуток;
- b) прибуток від операційної діяльності;
- c) прибуток від звичайної діяльності;
- d) прибуток від основної діяльності + прибуток від фінансових операцій + прибуток від звичайних операцій.

2. Назвіть складові прибутку від звичайної діяльності:

- a) дохід від участі в капіталі;
- b) одержані дивіденди;
- c) відсотки, отримані від фінансових інвестицій;

d) страхове відшкодування за втрачене майно внаслідок надзвичайних подій;

- e) дохід під операційної **оренди** активів;
- f) дохід від реалізації оборотних активів;
- g) прибуток від операційної діяльності;
- h) прибуток від реалізації іноземної валюти.

з у який термін здійснюється сплата ПДВ до бюджету:

- a) до **15** числа місяця, наступного за звітним;
- b) до 20 числа місяця, наступного за звітним;
- c) до 25 числа місяця, наступного за звітним.

4. До видів банківського кредиту належать:

- a) овердрафт;
- b) контокорентний кредит;
- c) обліковий кредит;
- d) акцептний кредит;
- e) авальний кредит;
- f) комерційний кредит;
- g) лізинг;
- h) державний кредит.

5. Непряме кредитування - це:

- a) надання кредиту небанківським установам;
- b) надання кредиту позичальникам через посередників;
- c) надання кредиту кредиторам на вимогу позичальника в міру потреби в ньому;
- d) надання кредиту у вигляді матеріальних цінностей.

6. Знайдіть правильне визначення сутності терміна "податкове зобов'язання":

- a) податкове зобов'язання - це сума **ПДВ**, яка підлягає оплаті до бюджету

б) податкове зобов'язання – це ПДВ, нарахований платником податку і включений продавцем товарів, послуг до їх ціни;

с) податкове зобов'язання - це сума ПДВ, сплачена покупцем товарів і послуг в їх цінах.

7.Платниками акцизного збору є :

а) суб'єкти підприємницької діяльності - виробники підакцизних товарів;

б) суб'єкти підприємницької діяльності - виробники сільськогосподарської продукції;

с) суб'єкти підприємницької діяльності, які імпортують на митну територію України підакцизні товари;

8.Основне призначення фіксованого сільськогосподарського податку.

а) Спрощення оподаткування сільськогосподарських виробників.

б) Зменшення податкового навантаження на сільськогосподарських товаровиробників.

с) Збільшення надходження коштів до бюджету.

д) Стимулювання розвитку сільськогосподарського виробництва.

е) Стимулювання переробки сільськогосподарської продукції виробниками.

9.Назвіть податки і збори, які заміняє фіксований сільськогосподарський податок.

а) Акцизний збір.

б) Податок на транспортні засоби.

с) Збір на обов'язкове соціальне страхування.

д) Комунальний податок.

е) Податок на землю.

ф) Податок на додану вартість.

10.Назвіть джерела сплати таких прямих податків:

а) податку на прибуток підприємства;

- b) податку на майно підприємства (на землю, на транспорт);
- c) **податку на** доходи юридичних осіб.

12. Які показники враховуються при встановленні розміру плати за кредит:

- a) тривалість терміну кредитування;
- b) об'єкт кредитування;
- c) надані позикоотримувачем гарантії своєчасного повернення кредиту;
- d) попит та пропозиції на кредитні ресурси;
- e) наявність кредитного ризику.

Тестові завдання до модульного заліку № 3 з тем:

«Фінансове забезпечення відтворення основних засобів», «Оборотні засоби підприємства, їх організація, нормування та використання», «Фінансове планування», «Фінансова санація підприємств. Оцінювання фінансового стану підприємств»

Обов'язковий рівень

1. Оборотні виробничі фонди – це...

- a) Оборотні кошти у виробництві.
- b) Оборотні кошти у виробництві та готовій продукції.
- c) Оборотні кошти у виробничих запасах.
- d) Оборотні кошти у виробничих запасах та у виробництві.

2. Показники ефективності використання оборотних коштів – це...

- a) Фондовіддача.
- b) Коефіцієнт обертання.
- c) Коефіцієнт ефективності.
- d) Коефіцієнт завантаження.

3. Відтворення основних засобів – це ...

- a) Процес безперервного поновлення основних виробничих засобів.
- b) Заміна окремих зношених частин основних засобів.

- c) Придбання нових основних засобів.
- d) Заміна зношеного устаткування на нове.

4. Амортизація – це ...

a) Процес поступового перенесення вартості основних виробничих засобів і нематеріальних активів з урахуванням витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення.

b) Поступове зниження вартості основних засобів унаслідок їх зносу.

c) Поступове перенесення вартості основних виробничих засобів на вироблену продукцію.

d) Поступове перенесення вартості зносу основних засобів на валові витрати виробництва.

5. Назвіть джерела фінансування капітальних вкладень.

a) Прибуток, амортизаційні відрахування, довгострокові кредити банку, іноземні інвестиції.

b) Власні фінансові ресурси, кошти державного та місцевого бюджетів, довгострокові кредити банку.

c) Власні фінансові ресурси; залучені фінансові ресурси; фінансові кошти від продажу цінних паперів, кошти державного та місцевого бюджетів; кошти іноземних інвесторів.

d) Статутний фонд підприємства, фонд нагромадження, фонд матеріального заохочення, інші спеціальні засоби.

6. Санація підприємства – це :

a) Надання підприємству зовнішньої фінансової допомоги.

b) Задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань перед бюджетом.

c) Сукупність усіх заходів, які здатні забезпечити фінансове оздоровлення підприємства.

d) Те саме, що й реструктуризація.

e) Система заходів фінансового характеру.

7.3 моменту визнання боржника банкрутом ...

- a) Припиняється підприємницька діяльність банкрута.
- b) Ухвалюється постанова про реорганізацію (ліквідацію) юридичної особи – банкрута.
- c) Приймається ухвала про санацію підприємства.
- d) Вважаються такими, що минули, строки всіх боргових зобов'язань банкрута.
- e) Припиняється нарахування пені та відсотків на всі види боргових зобов'язань банкрута.

8. Мета санаційного аудиту:

- a) розробка плану досудової санації підприємства;
- b) оцінка рівня фінансової кризи та формування висновків щодо реального фінансового стану підприємства;
- c) визначення правильності та повноти нарахування та сплати податків і платежів до бюджету і позабюджетних фондів;
- d) формування висновків щодо реального фінансового стану підприємства.

Достатній рівень

1. Яка частина оборотних коштів обслуговує сферу обігу?

- a) Готова продукція на складі.
- b) Готова продукція, грошові кошти й кошти в розрахунках.
- c) Кошти на рахунках у банках і касі, у розрахунках, дебіторська заборгованість.
- d) Готова продукція, що відвантажена.

2. Відповідно до чого здійснюється планування оборотних коштів?

- a) До кошторисів витрат на виробництво і невиробничі потреби.
- b) До виробничої програми.

- с) До бізнес-плану.
- д) До обсягу реалізації продукції.

3. Які напрямки розміщення оборотних коштів можна віднести до середньоліквідних активів?

- а) Товари відвантажені.
- б) Матеріальні оборотні кошти.
- с) Дебіторська заборгованість.
- д) Цінні папери.
- е) Гроші на банківських рахунках і в касі підприємства.

4. Прискорена амортизація – це...

- а) Метод визначення амортизації основних засобів за нормами, що перевищують офіційно затверджені норми амортизаційних відрахувань.
- б) Визначення амортизації за нормами, що їх затверджує Кабінет Міністрів України.
- с) Визначення амортизації за нормами, затвердженими законодавчими актами.
- д) Визначення амортизації за звичайними нормами, збільшеними у 2 рази.

5. Як визначається балансова вартість груп основних засобів на початок звітного періоду?

- а) Як балансова вартість груп основних засобів на початок періоду, що передував звітному, збільшена на суму уведених основних засобів та витрат, понесених на придбання і поліпшення основних засобів, і зменшена на суму виведених з експлуатації основних засобів відповідної групи та суму амортизаційних відрахувань, нарахованої в кварталі, що передував звітному кварталу.
- б) Як середньохронологічна балансова вартість основних засобів за період, що передував звітному.

с) Як балансова вартість основних засобів у звітному кварталі з урахуванням уведення й вибуття основних засобів цього кварталу.

д) Як балансова вартість основних засобів на початок періоду, що передував звітному, з урахуванням уведення й вибуття основних засобів.

6. Модель проведення санації підприємства включає...

- а) Причинно-наслідковий аналіз фінансової кризи.
- б) Оголошення підприємства банкрутом.
- с) Формування санаційної стратегії.
- д) Рішення арбітражного суду про проведення санації.
- е) Внесення до реєстру неплатоспроможних підприємств.

7. Підприємство вважатиметься неплатоспроможним ...

а) Якщо наявних активів у ліквідній формі недостатньо для задоволення в установлений строк вимог, пред'явлених до підприємства кредиторами.

- б) Якщо коефіцієнт абсолютної ліквідності є меншим за 0,2.
- с) Якщо коефіцієнт покриття дорівнює 1.
- д) За надто низького значення показника фінансового лівериджу.
- е) За наявності в арбітражному суді позову кредиторів.

8. Реорганізація підприємства полягає у:

- а) перереєстрація підприємства;
- б) злиття підприємства з іншим економічно міцним підприємством;
- с) зміни розміру статутного капіталу;
- д) перетворення в підприємство іншої форми власності.

9. За допомогою яких показників можна визначити потребу підприємства в сировині, матеріалах, покупних напівфабрикатах?

а) Одноденних витрат конкретних видів сировини, матеріалів, розрахованих за виробничою собівартістю IV кв. планового року.

- б) Собівартості одиниці продукції.
- с) Норм запасу в днях конкретних видів сировини, матеріалів.

d) Обсягу реалізації продукції в плановому році.

10.Капітальні вкладення – це ...

a) Витрати на створення нових, реконструкцію й технічне переозброєння діючих основних засобів.

b) Витрати на придбання нових основних засобів і капітальний ремонт діючих основних засобів.

c) Витрати на розширення та реконструкцію діючих виробництв.

d) Витрати на розширене відтворення основних засобів.

Високий рівень

1.Які показники необхідні для нормування оборотних коштів у запасах готової продукції?

a) Норма запасу оборотних коштів щодо готової продукції.

b) Одноденний випуск продукції в IV кв. планового року за виробничою собівартістю.

c) Середні залишки оборотних коштів на початок планового року.

d) Випуск товарної продукції в плановому році.

2.Які джерела формування оборотних коштів можна віднести до власних і прирівняних до них?

a) Сума статутного капіталу.

b) Кредиторська прострочена заборгованість.

c) Сума статутного капіталу, що зменшена на суму залишкової вартості основних фондів і збільшена на суму нерозподіленого прибутку.

d) Сума сталих пасивів.

3.До яких наслідків веде прискорення обертання оборотних коштів?

a) До абсолютного їх вивільнення з обороту.

b) До відносного їх вивільнення з обороту.

c) До зростання іммобілізації оборотних коштів.

d) До збільшення обсягів позичкового і залученого капіталу.

4. За рахунок яких джерел здійснюється фінансування витрат на проведення всіх видів ремонтів основних фондів:

- a) за рахунок амортизаційних відрахувань на капітальний ремонт;
- b) шляхом відрахування витрат на ремонти в склад валових витрат підприємства в межах 5% суми від балансової вартості основних фондів на початок звітного періоду,
- c) шляхом віднесення витрат на ремонти основних фондів на збільшення їх балансової вартості.

5. Відтворення основних засобів це:

- a) процес безперервного поновлення основних виробничих засобів;
- b) заміна окремих зношених частин основних засобів;
- c) придбання нових основних засобів;
- d) заміна зношеного устаткування на нове.

6. Яке призначення: оперативного фінансового планування? поточного фінансового планування? перспективного фінансового планування?

- a) Контроль за платоспроможністю підприємства.
- b) Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності.
- c) Фінансове забезпечення загального розвитку підприємства.
- d) Контроль за своєчасністю платежів.
- e) Фінансове забезпечення досягнення стратегічних цілей.
- f) Контроль за своєчасністю грошових надходжень.
- g) Фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності.

7. Під час аналізу виробничо-господарської діяльності аудитор проводить таку роботу:

- a) Аналізує структуру позичкового капіталу.
- b) Розраховує показники ліквідності та платоспроможності.
- c) Аналізує склад витрат на виробництво.
- d) Аналізує рух основних фондів та амортизаційних відрахувань.
- e) Оцінює показники праці.

8.Справа про банкрутство підприємства може бути порушена, якщо:

- a) надійшла заява від боржника про його фінансову неспроможність;
- b) надійшла заява від кредитора боржника;
- c) надійшла заява від потенційного санатора;
- d) боржник не повернув банківського кредиту.

9.3 моменту визнання боржника банкрутом здійснюються такі заходи:

- a) приймається ухвала про санацію підприємства;
- b) припиняється підприємницька діяльність підприємства;
- c) припиняється нарахування пені та відсотків на всі види боргових зобов'язань банкрута;
- d) здійснюються заходи про реорганізацію підприємства-боржника.

10.Які вимоги при продажі майна банкрута задовольняються в першу чергу:

- a) що виникли за зобов'язаннями банкрута перед працівниками підприємства-банкрута;
- b) витрати, пов'язані з провадженням у справі про банкрутство в господарському суді та роботою ліквідаційної комісії;
- c) що виникли зі сплати податків і обов'язкових платежів;
- d) вимоги з повернення внесків членів трудового колективу до статутного фонду підприємства-банкрута.